

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня магістра

за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»,
освітньою програмою «Спортивна підготовка і тренерська діяльність в
олімпійському виді спорту»

на тему:

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КАЙТБОРДИНГУ В УКРАЇНІ

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Бондарець А. О.

Науковий керівник:
Єременко О. А., к.фіз.н., доцент

Рецензент:
Шутова С.Є., к.фіз.н., доцент

Рекомендовано до захисту на
засіданні кафедри історії та теорії
олімпійського спорту (протокол № 5
від 5 грудня 2024 р.)

Завідувач кафедри:

ЗМІСТ

ВСТУП	3	
РОЗДІЛ 1	ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КАЙТБОРДИНГУ	8
1.1	Витоки та еволюція кайтбордингу у світі	8
1.2	Кайтсерфінг в системі міжнародного спортивного руху ...	19
1.3	Історія розвитку кайтбордингу в Україні	25
	Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2	МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	35
2.1	Методи дослідження	35
2.1.1	Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково- методичної літератури та даних мережі Інтернет	35
2.1.2	Історичний метод	35
2.1.3	Аналіз нормативних документів, правил та системи змагань у кайтбордингу	36
2.1.4	SWOT-аналіз	36
2.1.5	Метод припущення та прогнозування	36
2.2	Організація дослідження	37
РОЗДІЛ 3	РОЗВИТОК КАЙТБОРДИНГУ В УКРАЇНІ	38
3.1	Кайтбординг і громадські спортивні клуби	38
3.2	SWOT-аналіз кайтбордингу, як інструмент досягнення визначених цілей.....	46
3.3	Розробка механізму розвитку кайтбордингу	48
	Висновок до розділу 3	60
	ВИСНОВКИ	61
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64

ВСТУП

Фізична активність є надзвичайно важливою складовою підтримки здоров'я людини. Систематичні заняття фізичними вправами сприяють профілактиці та контролю багатьох захворювань, покращують настрій, забезпечують якісний сон, підвищують рівень енергії і сприяють здоровому старінню. Ведення здорового способу життя, що передбачає регулярну фізичну активність, є одним із ключових заходів, які кожна людина може вжити для покращення свого фізичного та психічного добробуту.

Однак у сучасному світі, що постійно змінюється та модернізується, спостерігається тенденція до зниження як необхідності, так і повсякденних можливостей для фізичної активності. Механізація і технологічні нововведення суттєво полегшили процеси пересування та виробництва, тоді як розвиток електроніки спростив доступ до роботи та навчання. Попри переваги цих досягнень, вони також зумовлюють труднощі у забезпеченні достатньої фізичної активності та часто сприяють сидячому способу життя [1].

Спорт, як одна з форм фізичної активності, відіграє ключову роль у розвитку фізичних здібностей, зміцненні здоров'я та поліпшенні загального благополуччя організму людини. Регулярні заняття спортом сприяють покращенню функціонування серцево-судинної системи, зміцненню м'язів та кісток, запобіганню виникнення осередків запальних процесів, зниженню ризику хронічних захворювань і підтримці нормальної ваги. Крім того, спорт має позитивний вплив на психічне здоров'я, допомагаючи знизити рівень стресу та тривожності, підвищити самооцінку та вдосконалити соціальні навички. Участь у спортивних заходах також сприяє розвитку дисциплінованості, відповідальності та командної співпраці.

Особливістю сфери спорту, порівняно з іншими галузями, є її інтеграція у міжнародну систему та тісний зв'язок з її «координатними осями». Зокрема, це такі документи, як Європейська спортивна хартія та Олімпійська хартія, які

визначають основні принципи автономії, демократичного управління та політичного нейтралітету спортивних організацій:

Європейська спортивна хартія:

Стаття 4.

3. Організації спортивного руху повною мірою користуються свободою асоціацій, закріпленою в Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Вони користуються автономними процесами прийняття рішень і повинні обирати своїх лідерів демократичним шляхом відповідно до принципів належного управління.

І уряди, і спортивні організації повинні визнати необхідність взаємної поваги до їхніх рішень [4].

Олімпійська хартія:

«Фундаментальні принципи олімпізму»

5. Розуміючи, що спорт функціонує в рамках суспільства, спортивні організації в Олімпійському русі повинні дотримуватися політичного нейтралітету. Вони мають права та обов'язки автономії, які включають вільне встановлення та контроль спортивних правил, визначення структури та управління своїми організаціями, користування правом на вибори без будь-якого зовнішнього впливу та відповідальність за забезпечення дотримання принципів належного управління [5].

Водночас сучасний український спорт значною мірою не відповідає цим принципам через історичні та політичні особливості його розвитку. Проблема полягає в тому, що український спорт все ще функціонує за радянськими принципами та управляється державою. Радянська спортивна система була ефективною для свого часу і відповідала потребам того суспільства, де спорт був одним із державних пріоритетів та інструментом завоювання міжнародного престижу і так званої переваги соціалістичного ладу. У тоталітарній державі забезпечувалася масовість на початкових етапах і досягнення високих результатів на виході. На той час радянська влада розглядала спорт як засіб

формування «нової людини» комунізму, забезпечення фізичної підготовки населення для виробничих і військових потреб.

Після розпаду СРСР економіка України зазнала фундаментальних змін, трансформуючись із планової в ринкову. У демократичній, ринковій Україні стара система спорту більше не є продуктивною. Для розвитку спорту в умовах ринкової економіки необхідно формувати політику, спрямовану на збільшення залученості населення до спорту, дотримуючись принципів автономії, самоврядування, етичних норм та ефективності управління у спортивній сфері. Збільшення числа людей, залучених до спорту, одночасно сприятиме зростанню спортивної економіки.

Сьогодні українська спортивна система функціонує як ізольований кластер, який має обмежені зв'язки з іншими сферами життя країни. Ця система складається з різних компонентів, таких як Міністерство молоді та спорту, Національний олімпійський комітет, Спортивний комітет, федерації з видів спорту, фізкультурно-спортивні товариства, дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ), школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ) та паролімпійський спорт, які функціонують замкнуто, не взаємодіючи між собою. Загалом, це призводить до створення складної та непрозорої системи управління і координації в спортивній галузі, що негативно впливає на досягнення українських спортсменів. Зокрема, це пов'язано з неефективною системою стимулів та заохочень, що базуються на спортивних результатах, медалях і здобутті державних спортивних звань.

Досліджуючи еволюцію кайтбордингу і його становлення в Україні, ми бачимо яскравий приклад різновиду вітрильного виду спорту з мінімальним впливом руйнівних наслідків спадку радянської епохи на нього. Він органічно розвинувся у своєму вигляді подібно до Європейської спортивної клубної системи і має достатньо значну майбутню перспективу в подальшу інтеграцію в неї. Клубна система це модель організації спорту, що має низку переваг: свобода та самостійність клубів, гнучкість в організації їх діяльності, ефективність, доступність, масовість.

Варто зазначити, що ж являє собою Європейська модель спорту. Це ціннісно-орієнтована модель, її основними принципами є [19]:

- ✓ Пірамідальна структура спорту;
- ✓ Відкритість змагань;
- ✓ Фінансова солідарність;
- ✓ Автономія спорту;
- ✓ Волонтерство.

Актуальність нашої роботи полягає в тому, що тема кайтбордингу ще не досліджувалась в Україні. Відповідно, пошук засад для сприяння розвитку кайтбордингу, як масового, так і професійного спорту, зокрема через зміцнення зв'язку з громадою та залучення широкого кола учасників, ще не проводився в контексті трансформації спортивної системи України.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка механізму розвитку кайтбордингу в Україні, який передбачає створення спортивних кайт-клубів, популяризацію цього спорту, організацію змагань та співпрацю з місцевими громадами.

Завдання дослідження.

1. Узагальнити становлення та розвиток кайтбордингу як виду спорту.
2. Окреслити стан кайтбордингу в Україні та його взаємодію з іншими спортивними і суспільними інститутами.
3. З'ясувати виклики та перспективи розвитку кайтбордингу в Україні на основі клубної системи як альтернативної моделі організації спорту.
4. Надати рекомендації для подальшого розвитку кайтбордингу в Україні.

Об'єкт дослідження: процеси становлення та розвитку кайтбордингу як виду спорту.

Предмет дослідження: засади створення і організації спортивних кайт-клубів та налагодження їх взаємодії з місцевими громадами, вплив на розвиток масового і професійного спорту.

Враховуючи мету даної роботи, поставлені завдання, об'єкт та предмет дослідження, було використано наступні методи: історичний, вивчення документів, статей, архівів та інших джерел для простеження розвитку кайтбордингу з моменту його виникнення, вивчення послідовності подій, що вплинули на розвиток кайтбордингу в Україні та світі; теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та мережі Інтернет; аналіз нормативних документів з кайтбордингу; SWOT-аналіз, виявлення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз у розвитку кайтбордингу в Україні; припущення та прогнозування.

Теоретичне значення роботи в тому, що проведені дослідження матеріалів, які було проаналізовано, поглиблюють загальні знання та обізнаність в кайтбордингу, процесів його самоорганізації.

Практичне значення дослідження полягає в створенні підґрунтя для подальших наукових досліджень і розробок практичних заходів, спрямованих на популяризацію кайтбордингу в Україні; можливості використання матеріалу роботи для подальшого вивчення різних напрямків кайтсерфінгу, зокрема олімпійської дисципліни Formula Kite, та формулювання конкретних рекомендацій для розвитку кайтбордингу в Україні, що може сприяти популяризації цього виду спорту. Визначення принципів створення і функціонування спортивних кайт-клубів як громадських організацій.

Структура роботи. Матеріали кваліфікаційної роботи викладено на 69 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою. У структурі кваліфікаційної роботи виділено: вступ, три розділи з висновками до першого та третього з них, загальний висновок, список використаних джерел. Цифровий матеріал роботи ілюстровано 2 таблицями та 3 рисунками. Список використаних джерел складається з 55 найменувань (47 іноземного походження).

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КАЙТБОРДИНГУ

1.1. Витоки та еволюція кайтбордингу у світі

Кайтсерфінг (кайтбординг) це спорт, у якому людина пересувається по воді, стоячи на дошці, тримаючись за мотузки великого повітряного змія (шматка тканини на каркасі, який рухається за допомогою вітру) [31]. Кайтсерфінг – це перш за все технологічна інновація. Для його реалізації було розроблено спеціальний спортивний тяговий повітряний змій (так зване тягове крило) з надувною конструкцією та системою строп, яка дозволяє крилу відриватися від води після контакту з нею. Поєднання цього елемента з дошкою, яка плаває, стало основою для виникнення кайтсерфінгу.

Альтернативою водному кайтбордингу є сноукайтинг («snow» - сніг, англ.). Це зимовий різновид спорту на відкритому повітрі, де люди використовують згенеровану тягу від спортивного змія (кайт, «kite» - повітряний змій, англ.), щоб ковзати по снігу чи льоду. Для цього використовують лижі або сноуборд. Принцип використання спортивного тягового змія однаковий, але процес відбувається на іншій місцевості.

Кайтсерфінг – це водний вид спорту, який поєднує в собі елементи інших водних видів спорту, таких як вітрильний спорт, серфінг, віндсерфінг, вейкбординг та парапланеризм. Обов'язковими елементами є кайт (спортивний тяговий повітряний змій), планка керування зі стропами, трапеція (так званий пояс, що вдягається на поперек або на стегна і розподіляє тягу повітряного змія по всьому тілу) для кріплення кайту до райдера та дошка. Також присутні елементи безпеки, такі як шолом та жилет.

На основі аналізу ряду параметрів, які характеризують складність і специфіку рухової діяльності [7], кайтбординг можна визначити як складно-координаційний вид спорту. Цей вид спорту потребує синхронізації рухів рук, ніг і всього тіла для одночасного керування дошкою та кайтом. Спортсмен

повинен одночасно контролювати кайт, балансувати на дошці та маневрувати відповідно до вітрових умов, а це вимагає високого рівня розвиненої координації. Також слід відзначити, що заняття кайтбордингом вимагає миттєвих реакцій на зміни навколишнього середовища, такі як різкі пориви вітру, зміни напрямку руху, хвилі та інші фактори. Це потребує оперативних та точних рухових реакцій і є ключовим аспектом складнокоординаційних видів спорту. Розвинений баланс, особливо в динамічних умовах, є обов'язковим при утриманні рівноваги на дошці під час маневрування кайтом, особливо за умов змінного вітру і хвиль, адже вимагає розвиненого контролю над положенням тіла. Кайтбординг потребує постійного моніторингу та корекції положення кайта у повітрі та положення тіла щодо берегової лінії, інших спортсменів і можливих перешкод. Просторово-часова орієнтація дозволяє забезпечити безпечне і контрольоване виконання технічних елементів. Виконання різноманітних рухових навичок – від простих прямих переміщень до складних трюків і маневрів – потребує значної технічної підготовки та є характерною ознакою складнокоординаційних видів спорту.

Згідно з британським дослідженням, середня тривалість поїздок з кайтом становить 1 годину і 26 хвилин, при цьому кайтсерфери (кайтери) долають середню відстань у 9,3 км, а площа, охоплена ними, відносно невелика — 0,32 км² [34]. Ця специфічна інформація може значно варіюватися залежно від місця, сезону та умов, і, таким чином, може розглядатися лише як орієнтовна. Проте, зазвичай, кайтери рідко віддаляються більш ніж на приблизно 500 м від місця старту.

Кайтсерфінг залежить від наявності певних умов щодо швидкості і напрямку вітру, глибини води та загальної топографії узбережжя.

Загалом для кайтсерфінгу потрібна швидкість вітру щонайменше 6-8 м/с (10-13 вузлів) з максимальним значенням до 20 м/с. Вважається, що більшість кайтсерфінгових заходів відбувається при швидкостях вітру від 8 до 13 м/с. Необхідна швидкість вітру залежить від обладнання яке використовується, ваги спортсмена та типу (стилю) катання, адже, наприклад, для стрибків потрібна

більша швидкість вітру. Напрямок вітру має бути спрямований до узбережжя. Кайтсерфери зазвичай досягають середньої швидкості 25-35 км/год і рідко перевищують швидкість понад 40 км/год.

Крім достатньої швидкості вітру, кожне місце в ідеалі повинно мати специфічні вітрові та водні умови, що сприяють кайтсерфінгу. Оптимально для кайтсерфінгу здійснювати запуск кайтів з берега, місце має бути без дерев та інших перешкод, що можуть становити небезпеку. Узбережжя з лісом і скелями біля моря не підходять для кайтсерфінгу, оскільки при запуску (старті) кайти можуть зачепитися за дерева при напрямку вітру в берег, а скелі створюватимуть додаткову небезпеку. Узбережжя, до яких немає доступу через дороги або відсутні місця для паркування, можуть бути проблематичними для їх використання. Глибина води повинна становити не менше 100 см (для уникнення зіткнень з підводними каменями, піщаними мілинами тощо). Кайтсерфінг, особливо для початківців, може проводитися і на меншій глибині, проте при цьому існує ризик контакту з дном. Прибережний ландшафт має бути відкритим і без різких перепадів, таких як скелі, високі береги або лісові масиви, адже через подібні наявні перешкоди може виникати ефект турбулентності.

Місце запуску для кайтерів має певні вимоги щодо придатності території:

По-перше, площа повинна бути достатньо великою для розкладання строп кайта, а також для того, щоб інші кайтери могли одночасно готувати своє спорядження.

По-друге, площа повинна бути без рослинності або з трав'яним покриттям, щоб стропи кайта не заплутувалися в рослинності під час запуску.

По-третє, місце має розташовуватися поруч із під'їзною дорогою та паркувальним майданчиком, оскільки спорядження та супутні речі важкі та громіздкі, що ускладнює їх перенесення на великі відстані.

По-четверте, вище перелічені вимоги до місця повинні бути розташовані безпосередньо поблизу відповідної зони для катання з можливістю або короткого вбхід переходу до досягнення необхідної глибини, або прямого старту з берега при достатній глибині води.

У сукупності ці вимоги значно обмежують кількість і розмір місць, придатних для кайтсерфінгу [22].

Розглянемо історію кайтсерфінгу у розрізі дослідження важливих дат:

- У **1800-х** роках британський винахідник Джордж Покок почав експериментувати з підтягуванням вантажів, використовуючи силу повітряного змія. Починаючи з каменів, він поступово перейшов до дощок, а потім до більших вантажів. У 1826 році Покок запатентував баггі «Charvolant». Використовуючи два повітряних змія на стропах довжиною понад 450 метрів, візки можна вважати родоначальниками сучасного кайт-багінгу.
- **1903** р. Семюел Коді перетнув Ла-Манш на човні, який рухався під повітряним змієм.
- У **1970-х** роках винахід шнурів Kelvar зробив повітряних зміїв більш керованими з меншою тягою.
- **1977** р. Gijsbertus Panhuijse отримав патент на спортивний кайтсерфінг/кайтборд. Створена концепція кайтбордингу.
- У **1980-х** всі намагалися поєднати повітряних зміїв із катанням на ковзанах, лижами, роликами та байдарками.
- **1984** р. перший патент на надувного повітряного змія братів Легену. Цей повітряний змій мав надувну передню кромку.
- **1990** року застосований триколісний баггі з повітряним змієм на парафойлі, побудований Пітером Лінном.
- У **1990** році Пітер Лінн започаткував практичний кайт-багінг в парку Аргайл в Ешбертоні, Нова Зеландія. Лінн поєднав триколісний баггі з попередником сучасного повітряного змія. Кайт-баггі виявився дуже популярним у всьому світі, до 1999 року було продано понад 14 000 баггі.
- Розвиток сучасного кайтсерфінгу Роселерами в США та братами Легену у Франції йшов паралельно з кайт-багінгом.
- **1993** р. Корі Роселер розробив KiteSki, який вважається засновником кайтінгу, яким ми його знаємо сьогодні.

- Білл Роселер, фахівець з аеродинаміки Boeing, і його син Корі Роселер розробили та запатентували систему «KiteSki», яка складалася з водних лиж, що приводилися в дію дворядним змієм типу «дельта», яким керували за допомогою комбінованої лебідки/гальма, встановленої на штанзі. KiteSki був комерційно доступний у **1994** році. Кайт мав елементарну здатність запускатися з води і міг летіти проти вітру.
- **1995** р. Roeselers KiteSki розробили дошку, схожу на дошку для серфінгу.
- **1996** р. Laird Hamilton + Manu Bertin популяризували спорт. Назва пішла від flysurfing до kitesurfing.
- У **1997** році брати Legaaignoux створили Wipika Kite Design, що стало проривом у водному спорті.
- У **1998** році вже було кілька магазинів і шкіл кайтсерфінгу по всьому світу.
- **1998** р. - перші в історії змагання з кайтсерфінгу на Мауї.
- У **1999** році кайтсерфінг став мейнстрімом, до гри приєдналися такі відомі імена, як Нейш і Ніл Прайд.
- У **1999** р. Бруно Легену створив шкільну мережу Wipika. Його перша школа була заснована в Кабарете, Домініканська Республіка.
- У листопаді **2001** року мережа Wipika School стає Міжнародною Організацією Кайтбордингу (ІКО).
- **2001** р. Twin Tip Boards стають дуже популярними.
- **2005** р. Бруно та Домінік Легену створили повітряного змія в якому тепер доступне 100% скидання тяги.
- У квітні **2008** року була заснована Міжнародна асоціація кайтбордингу (ІКА). Кайтбординг охоплював п'ять дисциплін із чемпіонатами світу та індивідуальними світовими рейтингами: фрістайл, перегони на дистанції, вейв-райдинг, кайт-крос і змагання на швидкість.
- **2012** р. Kitesurfing Race Style мав відбутися на Олімпійських іграх у Бразилії 2016 р. Але цього не сталося.

- У травні **2012** року гоночний стиль кайтсерфінгу було оголошено як різновид спорту на Олімпійських іграх у Ріо **2016** р., який замінив віндсерфінг. Однак після голосування на Генеральній асамблеї ISAF у листопаді **2012** року (в Дан-Лірі, Ірландія) віндсерфінг RSX було відновлено як для чоловіків, так і для жінок, а кайтсерфінг було виключено.
- Після **2013** року з'явилося багато різних стилів кайтсерфінгу (wave riding, freestyle, wakestyle, course racing, speed, downwinders, bigair).
- **Літні юнацькі Олімпійські ігри 2018 р.** проведені 6-18 жовтня в Аргентині (м. Буенос-Айрес). Кайтбординг був представлений у Клас: TT:R, дисципліна: Слалом. Організатори дуже пишалися таким нововведенням, як гендерна рівність (однакова кількість учасників чоловічої та жіночої статі). В кайтбордингу їх кількість склала 12 хлопців та 12 дівчат учасників змагань.
- В **2024** р. у Парижі на літніх Олімпійських іграх кайтсерфінг був вперше представлений у дисципліні Formula Kite [**Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено.**]. В процесі еволюції кайтбордингу, розвитку та його вдосконалення були створені наступні типи кайтів:

Надувні «балонні» кайти

Ці кайти є найбільш поширеними та комфортними для новачків, оскільки вони легко перезапускаються, забезпечують стабільний і передбачуваний політ. Надувні кайти також забезпечують чудову депауер-функцію (скидання тяги), що дозволяє їм зменшувати потужність при сильному вітрі, роблячи їх безпечнішими та легшими у використанні для початківців.

Фойл-кайти

Це «м'які» RAM-Air кайти, що базуються на конструкції парафойла. Вони найчастіше виготовляються з ріпстоп-нейлону і складаються з ряду комірок, розташованих вздовж від передньої кромки до задньої, де деякі або всі комірки відкриті спереду, що дозволяє повітрю надувати кайт і надавати йому форму

аеродинамічного профілю. Завдяки великій потужності, яку ці кайти можуть генерувати, їх можна використовувати для різних видів активності, включаючи кайтсерфінг, сноукайтинг, кайт-баггі, перегони Formula Kite.

Сучасне обладнання для кайтсерфінгу зазнало значних змін, що призвело до покращення продуктивності та безпеки. Від сучасних конструкцій кайта, які оптимізують керованість та стабільність, до легших і міцніших матеріалів, що підвищують маневреність, технологічні досягнення піднесли досвід кайтсерфінгу на новий рівень. Покращені механізми безпеки, такі як системи швидкого від'єднання від кайту та вдосконалені конструкції трапецій, забезпечують райдерам спокій та впевненість під час сміливих маневрів. Основну увагу при проектуванні обладнання для кайтсерфінгу було зміщено на оптимізацію використання матеріалів і зниження витрат. Технології стимулюють ініціативи сталого розвитку в галузі кайтсерфінгу. Інновації в екологічно чисті матеріали, програми переробки та екологічні виробничі процеси сприяють мінімізації впливу спорту на навколишнє середовище.

Кайтсерфінг – це універсальний вид спорту, який пропонує різні дисципліни, кожна з яких має свій унікальний стиль і виклики. Це одна з причин, чому він залишається таким захоплюючим, оскільки кожен райдер може досліджувати різні напрямки. Ось деякі з найпоширеніших дисциплін кайтсерфінгу:

Вейврайдинг. Це стиль катання, який фокусується на використанні хвиль для виконання трюків і маневрів із застосуванням напрямної дошки для кайтсерфінгу (має спеціально розроблену форму для покращення контролю на хвилях і забезпечення кращого маневрування). Вейврайдинг є однією з найстаріших форм кайтсерфінгу і нагадує серфінг, але з використанням кайта для підйому і підтримки на хвилях.

Бігеір. Включає виконання найбільших і найвражаючих стрибків можливих у кайтсерфінгу. Це вимагає значної швидкості, контролю та точного таймінгу, а іноді також передбачає стрибки через перешкоди.

Фрістайл. Це стиль катання, що зосереджений на виконанні трюків і акробатичних елементів на воді. Це одна з найвизначніших і популярних дисциплін у кайтсерфінгу, яка акцентує увагу на творчості і технічних навичках. Фрістайл є популярною дисципліною на змаганнях з кайтсерфінгу. У конкурсах оцінюються не лише технічні складності трюків, але й стиль, виконання і загальне враження від виступу. Райдери виконують потужні стрибки, іноді здійснюють обертання кайта навколо осі (так званий "kite loop"), від'єднуються від нього виконуючи оберти тілом та перехоплення планки керування. Фрістайл в кайтсерфінгу дозволяє спортсменам проявити свою креативність і технічні навички, що робить його захоплюючим і динамічним видом спорту.

Фрірайд. Це традиційний і найпопулярніший спосіб кайтсерфінгу. Фрірайд є першим стилем кайтсерфінгу, який спробує райдер. Назавжди запам'ятовуються відчуття свого першого разу, коли ковзаєш по поверхні води за допомогою вітру! Це про отримання задоволення та освоєння нових технік. Фрірайд визначається індивідуальними уподобаннями і є найбільш популярним.

Гідрофойлінг. Один з найзахоплюючих і найшвидше зростаючих стилів кайтсерфінгу на сьогоднішній день. Різновид кайтсерфінгу із застосуванням дошки з гідрофойлом. Гідрофойл складається з кількох ключових компонентів:

- **Машта:** вертикальна частина, що кріпиться до дошки.
- **Переднє крило:** розташоване під щоглою і відповідає за створення підйомної сили.
- **Заднє крило:** розташоване позаду переднього крила для стабілізації.
- **Фюзеляж:** частина, що з'єднує переднє і заднє крила, а також щоглу з дошкою.

Принцип роботи гідрофойлу базується на підйомній силі, що створюється при набранні швидкості. Коли райдер досягає певної швидкості, форма і кути нахилу крил гідрофойлу забезпечують підйом дошки над водою, що зменшує тертя і опір. Це дозволяє райдеру «літати» над водною поверхнею, що покращує

швидкість і комфорт. Застосування гідрофойлінгу в кайтсерфінгу є інноваційним і розширює можливості для виконання трюків та маневрів. Це також дозволяє райдерам кататися при менших швидкостях вітру, що робить цей стиль більш доступним в різних умовах та підвищує його популярність серед кайтерів.

Перегонова дисципліна в кайтсерфінгу (також відома як «рейсінг») є спортивною дисципліною, що спеціалізується на швидкісних змаганнях на визначених курсах. Основні характеристики перегонової дисципліни включають:

1. Курс і формат змагань: У перегонових змаганнях кайтсерфери змагаються на заздалегідь розмічених курсах, які можуть варіюватися від простих прямолінійних до складніших з поворотами. Формати змагань можуть включати курс-рейсінг (змагання по прямим траєкторіям з певними точками поворотів) та слалом (змагання з круговими трасами і поворотами).

2. Обладнання: Для перегонів використовуються спеціалізовані дошки і кайти, які оптимізовані для досягнення високих швидкостей та маневреності.

3. Технічні та стратегічні аспекти: У перегонових змаганнях особлива увага приділяється технічним навичкам, таким як контроль швидкості і маневрування на курсі. Важливе також стратегічне вміння опановування вітровими умовами для оптимізації траєкторії руху.

4. Правила та регуляції: Перегонові змагання проводяться відповідно до офіційних правил, які визначають вимоги до обладнання, процедури проведення гонок та критерії оцінки результатів. Це забезпечує рівні умови для всіх учасників та справедливість змагань.

Таким чином, перегонова дисципліна в кайтсерфінгу інтегрує елементи швидкості, технічної майстерності та стратегічного мислення, що робить її однією з основних форм змагань на міжнародному рівні [24, 32, 38].

Формула Кайт цього літа дебютувала на Олімпійських іграх у вигляді чоловічих та жіночих змагань з кайтсерфінгу і може швидко стати однією з головних атракцій усіх Ігор. Formula Kite, клас високопродуктивних

гідрофойлів, що використовує регульоване серійне обладнання, був обраний World Sailing (WS) для змагань з кайтсерфінгу на Олімпійських іграх у Парижі 2024 року та Лос-Анджелесі 2028 року. Здатні досягати швидкості до 40 вузлів, райдери на гідрофойлах стали найшвидшими спортсменами в історії олімпійського вітрильного спорту. Formula Kite також є класом на регіональних іграх (таких як Панамериканські та Азійські ігри), Світових і Континентальних пляжних іграх, Чемпіонатах світу з вітрильного спорту, Юніорських чемпіонатах світу з вітрильного спорту та Юнацьких Олімпійських іграх [38, 55].

Клас ІКА Formula Kite має на меті регулювання обладнання, яке використовується на регатах з кайтсерфінгу для того, щоб забезпечити рівні умови для спортсменів з різними характеристиками (рис.1.1). З 2012 року для участі у змаганнях з курс-рейсінгу класу Formula Kite допускається лише серійне обладнання, що пройшло реєстрацію. Наприклад, виробники повинні подати заявки на ліцензування обладнання для Олімпійських ігор у Лос-Анджелесі 2028 року до 15 березня 2024 року. Для участі в змаганнях дозволяється реєструвати не більше ніж одну дошку, одну серійну систему фойлу та максимум чотири серійні кайти.

Дошка має максимальну довжину 1550 мм і максимальну ширину 500 мм, а загальна її вага, системи фойлів та стрепів для ніг, що використовуються під час змагань, не може бути меншою за 5,5 кг. Формат змагань регат відбувається в рамках дисципліни курс-рейсінг, що передбачає швидкість та тактику. Цей тип регат є найпоширенішим для проведення змагань на кайтсерфінгових дошках, оснащених гідрофойлами [38, 51, 55].

Як і в інших видах спорту, психологія є ключовим чинником продуктивності в вітрильних спортивних дисциплінах, а прийняття рішень є змінною, що пов'язана з тактикою вітрильного спорту. Formula Kite не виключення. Під час гонки спортсмен повинен здійснювати процес прийняття рішень для інтерпретації та реагування на різні умови навколишнього середовища, і цей процес залежить від здатності до візуалізації.

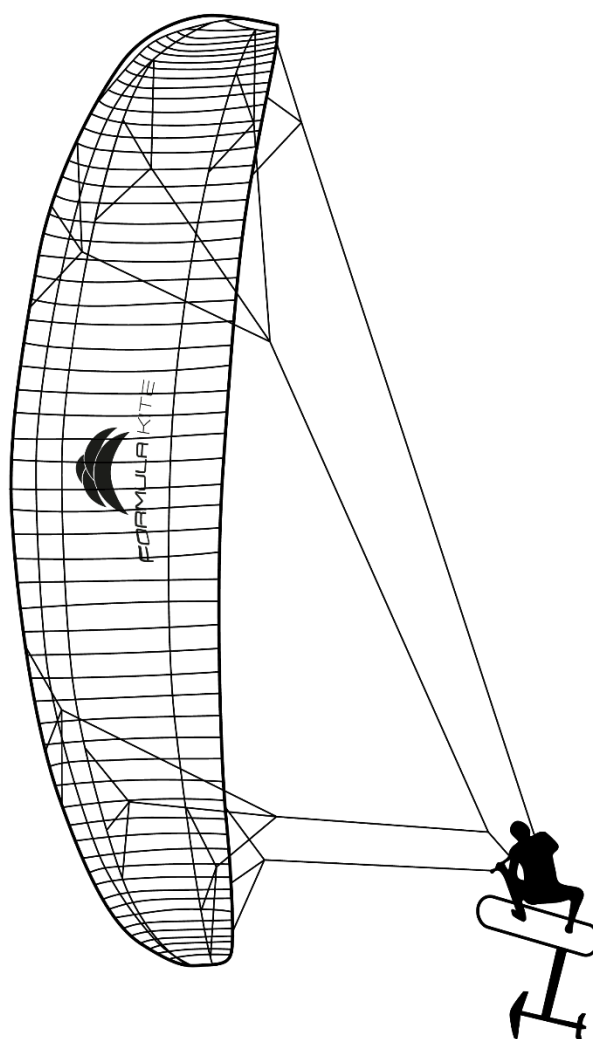

Рисунок 1.1 – Схематична ілюстрація спортсмена з обладнанням
Олімпійського класу кайтсерфінгу Formula Kite

Ця змінна визначає просторову орієнтацію спортсмена: чим краще розвинена ця здатність, тим краще буде позиція спортсмена в стартовій зоні і тим оптимальніший маршрут буде вибрано під час регати, використовуючи позиції буїв як орієнтири [37, 36].

1.2 Кайтбординг в системі міжнародного спортивного руху

Система міжнародного спортивного руху кайтбордингу - це комплекс організацій, правил та заходів, що регулюють і сприяють розвитку цього виду спорту на глобальному рівні. Вона включає в себе:

1. Міжнародні федерації. Організації, такі як World Sailing, що встановлюють стандарти та правила для змагань, контролюють дотримання регламенту та організовують міжнародні турніри.
2. Національні федерації. Місцеві органи, відповідальні за розвиток кайтбордингу у своїх країнах, що координують змагання на національному рівні та підтримують зв'язок з міжнародними організаціями.
3. Змагання та турніри. Світові чемпіонати, континентальні першості, Олімпійські ігри та інші престижні змагання, що сприяють популяризації кайтбордингу та визначенню найкращих спортсменів.
4. Правила та стандарти. Регламенти, що визначають технічні характеристики обладнання, правила проведення змагань та критерії суддівства.
5. Освітні програми та тренінги. Ініціативи з підготовки тренерів, суддів та спортсменів, спрямовані на підвищення рівня знань та навичок у кайтбордингу.
6. Екологічні ініціативи. Програми та заходи, спрямовані на зменшення екологічного впливу кайтбордингу, включаючи використання екологічно чистих матеріалів та технологій.
7. Спонсорство та підтримка. Фінансування та ресурси від корпоративних спонсорів, що сприяють розвитку кайтбордингу на різних рівнях.

Разом ці елементи формують стійку та динамічну систему, що забезпечує розвиток кайтбордингу як міжнародного спортивного руху.

World Sailing (WS) є міжнародним керівним органом вітрильного спорту, офіційно визнаним **Міжнародним олімпійським комітетом (ІОС)**. Міжнародний керівний орган з вітрильного спорту був створений у Парижі в

жовтні 1907 року. Спочатку він називався **Міжнародний союз яхтових перегонів (IYRU)**, а 5 серпня 1996 року його назва була змінена на **Міжнародну федерацію вітрильного спорту (ISAF)**, і з 2015 року він називається World Sailing.

World Sailing відповідає за:

- Популяризацію спорту на міжнародному рівні.
- Управління вітрильним спортом на Олімпійських та Паралімпійських іграх.
- Розробку Правил змагань з вітрильного спорту та регламентів для всіх змагань з вітрильного спорту.
- Підготовку суддів, арбітрів та інших адміністраторів.
- Розвиток спорту по всьому світу.
- Представлення інтересів яхтсменів у всіх питаннях, що стосуються спорту.

Для сприяння розвитку спорту World Sailing заснувала серію заходів, зокрема Чемпіонат світу з вітрильного спорту та Світову серію змагань з вітрильного спорту (для олімпійського обладнання), Чемпіонат світу з молодіжного вітрильного спорту, Чемпіонат світу з командних перегонів, Чемпіонат світу з матчевих перегонів, Чемпіонат світу з матчевих перегонів серед жінок, Кубок націй, а також підтримує і оцінює найкращі міжнародні матчеві перегони та регати олімпійського класу, результати яких враховуються у світовому рейтингу яхтсменів, що адмініструється World Sailing.

World Sailing наразі складається зі 145 країн-членів, які є його основними членами та відповідальні за процес прийняття рішень у світі вітрильного спорту.

Від самого початку World Sailing працювала над основною метою - забезпечити, щоб якомога більше людей займалися вітрильним спортом [55].

Міжнародна асоціація кайтбордінгу (ІКА) відповідає за центральне та спільне управління шістьма міжнародними класами кайтбордінгу, які

затверджені World Sailing: IKA Formula Kite, IKA KiteFoil, IKA A's Youth Foil, IKA Open, IKA TwinTip:Racing, IKA TwinTip:Freestyle.

Крім того, IKA проводить щорічний сноукайт-турнір для лиж та сноубордів.

Діяльність IKA включає:

- Популяризацію кайтбордингу на міжнародному рівні.
- Проведення чемпіонатів світу для кожного з класів кайтбордингу.
- Управління системою світового рейтингу для кожного з класів.
- Розробку класових правил та правил проведення чемпіонатів.
- Розробку регламентів реєстрації обладнання.
- Представництво інтересів райдерів у всіх питаннях, що стосуються спорту.
- Адвокацію від імені спорту перед World Sailing.
- Підготовку гоночних офіцерів, суддів, арбітрів, вимірювачів та інших адміністраторів.
- Розвиток спорту по всьому світу.

Основними членами Міжнародної асоціації кайтбордингу є **Національні класові асоціації (NCA)**. Національні класові асоціації є національними організаціями, що керують кайтбордингом відповідно у своїх країнах [51].

Global Kitesports Association (GKA). Заснована як єдиний незалежний орган найбільш відомими брендами кайтсерфінгу, Глобальна асоціація кайтспорту (GKA) має на меті представляти інтереси індустрії кайтспорту, а також підтримувати та сприяти розвитку інтересів всіх професійних і аматорських райдерів.

GKA відстоює думку, що кайтинг як спорт може проводитися в усіх країнах у гармонії з природою. Це включає можливість проведення професійних змагань з кайтсерфінгу на пляжах, які підходять для цієї мети. GKA також працює над створенням позитивних відносин з усіма національними асоціаціями кайтсерфінгу та різними професійними організаціями кайт-спорту.

Індустрія кайт-спорту прагне надавати надійну інформацію про розвиток ринку та забезпечувати райдерів платформою для досягнення цілей GKA. Головною метою GKA є забезпечення безпечної практики кайтсерфінгу через розробку та впровадження стандартів обладнання.

Хоча Глобальна асоціація кайтспорту (GKA) не була заснована як організація для проведення світових турів змагань, GKA є альянсом, що складається з більшості провідних брендів кайтбордингу, тому природно, що в їх інтересах забезпечити здорову, амбітну та надихаючу професійну змагальну арену в усіх дисциплінах кайтбордингу.

GKA надала ліцензію KRU (Kiteboarding Riders United) на проведення офіційних змагань з фрістайлу. Змагання з фрістайлу в 2018 році проводилися під егідою Світового чемпіонату з кайтбордингу за ліцензією GKA. ІКА продовжує проводити змагання в гоночних класах.

2019 рік приніс значні зміни для всього світу професійного кайтбордингу. Всі змагання в дисциплінах виразного стилю тепер знаходяться під управлінням Глобальної асоціації кайтспорту, і GKA пишається мати можливість надати своє ім'я Світовому туру GKA з кайтбордингу, в якому дисципліни Фрістайл (з твінтіп-бордом) та Вейв/Фрістайл без кріплень (з серфбордом) знайшли своє місце.

Цей розвиток подій означає забезпечене та стає майбутнє для професійних змагань з кайт-спорту в руках відповідальної, досвідченої та надійної організації.

World Sailing надала статус "Чемпіонату світу" Світовому туру GKA з кайтсерфінгу після лише одного успішного, чистого та прозорого сезону у дисциплінах хвильового катання та фрістайлу без кріплень, об'єднавши райдерів, індустрію та спонсорів зі своєю сильною візією на майбутнє.

Кайтбординг на воді є дисципліною вітрильного спорту, і як така, він підпадає під юрисдикцію World Sailing, яка є Міжнародною федерацією з вітрильного спорту у всіх його формах, визнаною **Міжнародним**

олімпійським комітетом (МОК), Асоціацією міжнародних федерацій літніх олімпійських видів спорту (ASOIF) та SportAccord.

З 2017 року GKA була санкціонована World Sailing для проведення чемпіонатів світу та змагань Кубка світу у видовищних дисциплінах кайтбордингу, таких як катання на хвилях (wave), фрістайл без кріплень (strapless freestyle), Big Air фрістайл і фрістайл на твінтіпах, а також змагання з перешкодами та слайдерами. В рамках Угоди про спеціальні заходи між World Sailing та GKA, World Sailing може уповноважувати GKA дозволяти іншим професійним організаціям проводити заходи у виразних дисциплінах від її імені [49].

Міжнародна Організація Кайтбордингу (ІКО). Заснована у 2001 році кайтерами Фредеріком Бене та Еріком Бодонна, Міжнародна організація з кайтбордингу (ІКО) пройшла шлях від ідеї двох ентузіастів щодо безпечного розвитку спорту до найбільшої організації з кайтбордингу у світі.

На сьогодні спільнота ІКО налічує понад 600 000 активних кайтерів, 5 000 сертифікованих інструкторів і 350 афілійованих центрів у понад 60 країнах світу.

Місія організації полягає в безпечному та сталому розвитку кайтбордингу, надаючи можливість кожному відчувати впевненість під час занять цим видом спорту.

ІКО інвестує в цифрові технології, щоб забезпечити інструменти та ресурси, необхідні для безпечного початку і прогресу в кайтбордингу. Для інструкторів організація пропонує професійне навчання світового рівня та сертифікацію, які відкривають міжнародні кар'єрні можливості. Вони допомагають школам кайтбордингу успішно розвиватися, надаючи засоби для збільшення доходів і забезпечення значущого досвіду навчання, якому можуть довіряти і насолоджуватись кайтери.

ІКО пропонує найбільший у світі вибір рекреаційних і професійних курсів - від рівня Discovery до Evolution і від рівня помічника до екзаменатора. Їхня всеохоплююча платформа онлайн-бронювання з'єднує всіх бажаючих з

найбільш відповідальними й обізнаними інструкторами, тренерами та школами кайтбордингу у світі.

Щороку понад 40 000 новачків проходять навчання за програмами ІКО, більше 800 інструкторів отримують сертифікацію, а десятки шкіл з усього світу приєднуються як офіційні Центри ІКО [25].

SportAccord – це глобальна організація спортивних подій, розташована в Олімпійській столиці, Лозанні, Швейцарія, та керується зацікавленими сторонами, що представляють олімпійські та неолімпійські міжнародні федерації.

Організація об'єднує міжнародні федерації та організації, залучені до бізнесу спорту, з метою обслуговування, просування та захисту спільних інтересів своїх зацікавлених сторін, допомагає їм досягати своїх глобальних цілей та сприяє обміну знаннями.

Основною подією SportAccord є щорічний саміт SportAccord World Sport & Business Summit, який дозволяє світовим бізнес-лідерам та містам-господарям зустрічатися з усіма міжнародними федераціями та їх зацікавленими сторонами в одному місці [45].

Розвиток кайтсерфінгу та його практикування зустрічаються з певними перешкодами, зокрема через міжнародну та європейську політику щодо збереження природних територій, таких як Natura 2000. Ця мережа захищених територій поширюється на всі 27 країн-членів ЄС, як на суходолі, так і на морі. Natura 2000 захищає найцінніші та найуразливіші види і середовища їх проживання в Європі, яка зараз є найбільшою скоординованою мережею природоохоронних територій у світі. Території в межах Natura 2000 визначені згідно з Директивами Birds and the Habitats Directives. Директива про середовище існування спрямована на захист понад тисячі видів, включаючи ссавців, рептилій, земноводних, безхребетних риб і рослин, а також 230 характерних типів місць існування [18].

Важливим є створення програм, що заохочують кайтерів до більш екологічного підходу до свого спорту, використовуючи екологічно чисте

спорядження та обладнання, щоб допомогти дізнатися більше про екологічні практики та те, як мінімізувати свій вплив на навколишнє середовище. Одним із способів є регулярні ініціативи з очищення пляжів від сміття та пластику, це важливий крок у створенні довгострокових змін. Зокрема, World Sailing має такі цілі для поваги та захисту нашого довкілля:

1. Розробка та впровадження екологічної програми для спорту та змагань.
2. Підвищення та розвиток обізнаності про екологічні проблеми серед усіх зацікавлених сторін вітрильного спорту.
3. Підтримка розвитку Олімпійських ігор та заходів World Sailing, які є сталими для навколишнього середовища, економіки та спільноти.
4. Представлення вітрильного спорту як екологічно свідомого.

Можна відзначити кілька захоплюючих тенденцій і ініціатив у сфері просування кайтсерфінгу. Однією з них є все більш широке використання екологічних матеріалів у виробництві обладнання для кайтсерфінгу. Виробники починають усвідомлювати важливість зменшення свого впливу на довкілля та досліджують варіанти використання перероблених пластикових матеріалів і біологічно-розкладних смол у своїх продуктах. Ще одна тенденція полягає в зростаючій участі організацій, що займаються кайтсерфінгом, у природоохоронних ініціативах. Все більше таких організацій співпрацюють з екологічними групами для підтримки їхньої діяльності, будь то через збори коштів, інформаційні кампанії чи активні заходи з охорони довкілля.

1.3 Історія розвитку кайтбордингу в Україні

В Україні кайтбординг помітно та активно почав розвиватися з початку 2000-х років. Напевно найбільший поштовх розвитку цей спорт отримав завдяки віндсерфінгістам та людям дотичним до парапланеризму та сноубордингу, які масово почали займатися кайтбордингом та демонструвати

цей видовищний спорт на водних майданчиках країни, тим самим захоплюючи увагу та серця все нових і нових ентузіастів.

Найкраще для кайтсерфінгу підходять узбережжя Чорного (Одеса, Сергіївка, Коблеве, Тилігульський лиман, Рибаківка, Скадовськ, Ягорлицька затока) та Азовського морів (Генічеськ, Кирилівка, Бердянськ), а перші школи виникли в Криму (Щолкіне, о. Донузлав, Оленівка, Міжводне). Вибір місця для заняттям цим видом вітрильного спорту є дуже важливим. В першу чергу це питання безпеки: необхідні акваторії без сторонніх бетонних та металевих конструкцій, великих каміннь у воді, подалі від пірсів та човнів; достатньо великий та вільний для запуску кайту берег, віддалений від автомобільних трас та ліній електромереж; хороша вітрова статистика зі стабільними вітровими умовами. І саме цим обумовлено найбільш поширені всеукраїнські місця катання, де збираються під прогноз вітру кайтсерфери з усіх «куточків» країни.

Вже у 1999 році, найбільший в Україні Кайт-клуб WindRider відкрив першу свою кайт-школу в Кирилівці, потім у 2007 р. в Рибаківці, а згодом у Києві та Одесі [28]. Вони почали надавати повний спектр послуг: навчання кайтсерфінгу та віндсерфінгу, прокат обладнання, магазин з найбільшим асортиментом необхідного та супутнього спорядження найкращих світових брендів, створили інтернет сайт з корисною інформацією. В той же час в інших регіонах заснувалися такі кайт-школи як KiTeam у Кирилівці, Full Power у Генічеську, Skadovsk Kite Club у Скадовську, X-Traction на о. Донузлав/Київ, Board Club у Харкові, Київський кайт-центр та PROдвіженіє в Києві та інші.

В 2006 році одним із кайтерів, керівником Київського кайт-центру, Володимиром Береза, був створений перший форум для спілкування в інтернеті KiteForum. Який став каталізатором розвитку цього спорту в Києві та Україні загалом. Форум повною мірою виконував функцію майданчика на якому учасники активно взаємодіяли, що спонукало до швидкого розвитку кайтсерфінгу в Україні. Там були прописані чіткі правила, обов'язки та персональна відповідальність за їх дотримання. Впродовж 12 років (перші 5 років були найактивніші) на форумі було розміщено 44737 повідомлень в 4744

опублікованих темах від 2849 користувачів. Найпопулярнішою його гілкою була з обговорення анонсів подорожей та заходів під прогноз вітру, максимум на тиждень, «для тих, хто завжди готовий». До кінця 2018 року в ній нараховувалось 10463 повідомлень з 465 тем. Крім того учасники розміщували на форумі повідомлення про продаж та купівлю обладнання; спілкувалися про кращі напрямки та умови подорожей для заняття кайтсерфінгом за межами країни; звітували про цікаві виїзди та місця, події, змагання, заходи, аналізували їх результати; висвітлювали новини світового масштабу; публікували тести, рецензії та відгуки про кайтове спорядження; обговорювали кайт-інциденти з наслідками, та як їх запобігти і зробити правильні висновки. Все це сформувало дружню громаду однодумців і фанатів спорту, з власною атмосферою, де кожен міг знайти те, що шукав. Чи то приналежність до спільноти, чи друзів, чи нові знайомства та цікавий досвід, розвиток і прогрес у спорті, власні досягнення тощо [29]. Внесок Володимира Береза є значущим для популяризації кайтбордингу (ним було організовано численні виставки, фестивалі тощо).

Популяризації спорту також сприяли проведені міжнародні спортивно-музичні фестивалі, зокрема в Криму:

- **«Крила Донулава» 2007/2008/2009 рр.** (організатор WindRider, яхт-клуб «Золотий берег»)
  - Призовий фонд більше 8000\$;
  - Запрошений спортсмен світового рівня Рубен Лентен;
  - Виступи популярних музичних гуртів;
  - Участь віндсерф та кайтсерф спортсменів з різних регіонів України та закордону.
- **«Вільний вітер-2008»** м. Щолкіно (2009)
  - Призовий фонд 5000\$;
  - Цілі і завдання:
    1. Пропагування здорового способу життя через екстремальні види спорту;
    2. Популяризація кайтсерфінгу України та країн СНД;

3. Розвиток відносин між клубами, спортивними школами, спортсменами з різних міст України та країн СНД;
  4. Підвищення спортивної майстерності;
  5. Визначення найсильніших спортсменів.
- Змагання проводилися згідно Правил ISAF 2005 - 2008 р.
  - Відкритий чемпіонат України з Віндсерфінгу та Кайтсерфінгу в рамках фестивалю **WindTarhankutFest 2011**.
  - 19-22 липня 2011 р. в межах спортивно-музичного проекту **Z-Games KaZantip** відбувся 2 етап відкритого Чемпіонату України по кайтсерфінгу, дисципліна курс-рейс pro і аматори.

Цей неймовірно цікавий різновид вітрильного спорту доступний усім - чоловікам, жінкам, дітям - оскільки не потребує особливої фізичної підготовки. Кайтбординг не лише набув популярності серед досвідчених екстремалів, але й органічно інтегрувався в програми дозвілля широкого кола людей різних професій та вікових категорій. Щороку збільшувалась кількість шкіл, клубів та інструкторів, для більшості з яких кайтбординг спочатку був хобі, а згодом перетворювався на професійну діяльність, що надавала послуги з навчання та вдосконалення техніки кайтбордингу. Відповідно, зростала і кількість кайтерів. Це сприяло підвищенню рівня безпеки та професійності спортсменів, а також популяризації цього виду спорту, зокрема серед молоді. Часи, коли кайтсерфінг був лише захопленням для ентузіастів, які поступово здобували досвід і вдосконалювали свої навички керування спортивним повітряним змієм, залишилися в минулому.

В 2016 році в Україні було створено громадську організацію "Федерація кайтбордингу і серфінгу України", метою якої стала популяризація та розвиток кайтбордингу та серфінгу в Україні, задоволення аматорських та професійних інтересів членів Федерації. А також громадську організацію «Кайт клуб Одеса». Цього ж року в Одеській обл., с. Сичавка, Кошари, на Тилігульському лимані був проведений кайт-фестиваль Tiligul Kite Fest 2016. У межах цього фестивалю пройшов перший етап Чемпіонату України по кайтбордингу. Суддівство

змагань здійснював чемпіон світу з кайтбордингу Кевін Лангері, який спеціально прибув з Амстердаму за запрошенням організаторів.

2019 р. зареєстрована ГО «Інтернаціональна Асоціація кайтбордингу та водних видів спорту».

2020 року була заснована громадська організація "Асоціація "Формула Кайт", напрямком діяльності якої став олімпійський клас кайтбордингу Formula Kite. Кубок асоціації «Формула кайт» був проведений у вересні в Коблеве, Миколаївської області та наступного року 10-11.08.2021 в с. Українка, Миколаївської області. Цим участь спортсменів в змаганнях з цього класу не обмежилась, адже ще відбулися Кубок України з кайтбордингу-2021 та з 09 по 12 вересня 2021 року на території готелю "Золотий берег" в місті Бердянськ Запорізької області відбувся Чемпіонат України з кайтбордингу в дисципліні Кайт Фойл.

Одним із засновників Асоціації «Формула Кайт» є Ігор Маленко з Миколаєва, керівник кайт-клубу WINDRIDER. У 2016 році він здобув перемогу в категорії гранд-майстрів на Kite Foil Gold Cup в Італії, а на чемпіонаті світу в Китаї (2016 Formula Kite World Championship) посів друге місце серед гранд-майстрів та третє місце серед майстрів. На Kite Foil Gold Cup у Джицерії, Італія, у 2019 році він фінішував четвертим у категорії гранд-майстрів. З моменту початку проведення змагань з кайтфойлу в Україні він регулярно завойовує нагороди, зайнявши перше місце на першому кубку України з кайтфойлу у 2019 році та вигравши перший чемпіонат України з кайтфойлу того ж року. У 2020 та 2021 роках він також став чемпіоном України з кайтбордингу у класі кайтфойл та здобув кубки Асоціації "Формула Кайт" [2].

Олексій Божко - професійний спортсмен, багаторазовий учасник і призер українських та міжнародних змагань. Зокрема, є чемпіоном України з кайт фрістайлу 2016 і 2020 років, переможцем Mukonos Big Air у 2017 році та Arabatka Big Air у 2019 році тощо. У 2015 році цей спортсмен став єдиним кайтером з пострадянських країн, якого запросили на престижний чемпіонат з

кайтбордингу Redbull Megaloop Challenge. Він є «майстер фрістайла, мегалупів та перехоплень».

2021 р. зареєстрована ГО «КАЙТ ГЬОРЛС ЮКРЕЙН». Дівчата засновниці окрім діяльності в Україні пропонують кайт-сафарі тури в Єгипет, це подорож на яхті в Червоному морі яка поєднує розваги та професійне навчання кайтсерфінгу.

2020-21 р.р. були насичені проведеними змаганнями. Зокрема відбувся Big Balls Megaloop & BigAir в м. Бердянськ. Варто також відзначити міжнародний досвід та Сергія Мась, який у 2020 р. змагався в Кейптауні (ПАР) в одному з найпрестижних турнірів Red Bull King of the Air в дисципліні Big Air, де виборов почесне 2 місце серед аматорів. Arabatka Big Air KITELOOP Challenge організувала та провела 2 жовтня в м. Генічеськ кайт-школа Spot Guide. Ця школа відома створенням грандіозного спортивно-музикального фестивалю WAVE, та поєднанням шалених вечірок на пляжі та успішним просуванням кайтбордингу в Україні і організацією кайт-турів у найкращі місця планети.

З 19 по 23 січня 2022 р. в селі Хотомля Харківської області на Печенізькому водосховищі, вперше в Україні відбулися міжнародні рейтингові змагання зі сноукайтингу - ІКА World Cup Ukraine 2022.

Термін "сноукайтинг" говорить сам за себе, оскільки "сноу" означає сніг, а "кайтинг" - відомий вітрильний спорт з використанням спортивного тягового повітряного змія. Сноукайтинг є зимовим видом спорту на відкритому повітрі, в якому учасники використовують силу, що генерується кайтом, для ковзання по снігу або льоду на сноуборді чи лижах. В Україні сноукайтинг розвивався паралельно з літнім кайтбордингом, відбувалися численні змагання, зокрема відкриті кубки Києва на Київському водосховищі та в Харківській обл., Печенізьке водосховище.

Після дворічної перерви через COVID-19 відбулась визначна подія для українського спорту - Харків став місцем проведення першого етапу Кубка світу зі сноукайтингу ІКА 2022 року. Оскільки триваюча пандемія все ще

суттєво впливала на міжнародні подорожі, захід проходив переважно за участю українських райдерів. Абсолютним лідером у двох чоловічих лижних дисциплінах став Дмитро Яснолобов (Харків), багаторазовий чемпіон міжнародних змагань зі сноукайтингу. У дисципліні Course racing друге місце зайняв Володимир Яворський (Харків), третє - Максим Скорик (Харків); у дисципліні Long distance друге місце посів Захар Хаматханов (Харків), а третє - Максим Скорик (Харків). Абсолютним переможцем у чоловічій категорії в дисциплінах "сноуборд" (Long Distance, Course Racing) став Володимир Грушко (Дніпро). Друге місце отримав Євген Пугачов (Київ) (Long Distance, Course Racing), третє - В'ячеслав Михайлюк (Харків) (Long Distance, Course Racing). У жіночій категорії лідером у лижній дисципліні (Course Racing) стала Марина Шевчук (Харків), а в дисципліні "сноуборд" - Оксана Іванова (Київ) (Long Distance, Course Racing) [8].

На початку 2022 року було утворено ГО «Асоціація кайтбордингу України» (АКУ), яка є членом ГО «Вітрильна федерація України» (ВФУ) та має повноваження взаємодії і офіційного представництва у профільних установах та міжнародних організаціях з питань розвитку та організації вітрильного спорту, зокрема кайтбордингу. Згідно з договором «Про партнерство і співробітництво» з ГО «ВФУ» діяльність Асоціації кайтбордингу України спрямована на розвиток вітрильного спорту, зокрема кайтбордингу в Україні, та побудована на принципах та засадах World Sailing та ГО «ВФУ».

ГО «АКУ» має наступні зобов'язання:

1. Надавати методичну, організаційно-технічну, кадрову, суддівську та іншу підтримку задля якісної організації та проведення змагань з кайтбордингу в Україні;
2. Надавати методичну, організаційно-технічну, кадрову та іншу підтримку щодо вдосконалення системи підготовки спортсменів, громадських інструкторів, спортивних суддів (керівників перегонів, рефері, вимірювачів) технічних інспекторів задля якісної організації та проведення спортивних заходів в Україні;

3. Забезпечувати спільно з ГО «ВФУ» розвиток інфраструктури вітрильного спорту, вдосконалювати його матеріально-технічну базу, відповідно до міжнародних вимог;
4. Сприяти підготовці, участі та успішним виступам спортсменів у офіційних змаганнях з кайтбордінгу як в Україні, так і на міжнародному рівні;
5. Всебічно сприяти масовому розвитку в Україні вітрильного спорту.

Представником молодіжного спортивного руху є Михайло Бондарець, 2008 р.н. спортсмен, член національної збірної команди України з вітрильного спорту. Він представив Україну в 2022 році на міжнародній арені в класі A`s Youth Foil Class. Цей клас був розроблений аби дати найкращим молодим кайтерам платформу для просування до олімпійського класу Formula Kite на доступному спорядженні однієї конструкції. В ньому представлені дві вікові категорії - U17 та U15 - для юнаків і дівчат, що змагаються на одному гідрокрилі, дошці та кайтах (максимальна кількість яких становить 3 шт). Чемпіонат світу серед молоді A`s Youth Foil World Championship відбувся 16-22 травня в м. Торрегранде, о. Сардинія. Михайло Бондарець посів 11 місце в загальному заліку та 4 місце U15. В 2023 році йому вдалось покращити свій результат і увійти в десятку кращих спортсменів посівши 8 місце в молодіжному Чемпіонаті світу A`s Youth Foil World Championships, який відбувся 13-23 липня, Hang Loose Beach, Gizeira, Італія. А у 2024 році Вітрильна Федерація України офіційно відрядила Михайла Бондарця разом з його тренером в Італію для участі в 2024 A's Youth Foil World Championships, що проходив з 26 по 30 червня в Hang Loose Beach, Gizeira, Італія. Враховуючи всі супутні обставини та складність підготовки до цих важливих змагань, пов'язану із повномасштабним вторгненням росії в Україну, небезпекою та обмеженим доступом до акваторій, а також високий рівень суперників з інших країн, завдяки своїй майстерності Михайло досяг чудового результату - 6 місце у віковій категорії U17 серед хлопців.

2023 року Allianz Sailing World Championships відбувся з 10 по 20 серпня. Понад 1100 спортсменів 10 днів у Нідерландах в Гаазі змагалися за 14 світових титулів і загалом за 107 олімпійських квот у 10 олімпійських класах на Олімпійські ігри в Парижі 2024 року [26]. Від української збірної за перемогу боровся Валентин Судак у дисципліні Formula Kite. Кайтери Formula Kite і віндсерфери iQFOiL були одними з найшвидших олімпійців з усіх видів спорту на Олімпійських іграх у Парижі 2024 року, і World Sailing із задоволенням представив обидві ці дисципліни світовій аудиторії вперше у Гаазі.

З початком повномасштабної війни росії проти України 24 лютого 2022 року на території нашої держави було втрачено майже всі місця придатні для занять кайтсерфінгом. Це сталося в результаті окупації узбережжя Азовського моря і заборони виходу на воду Чорного моря та внутрішніх водойм басейну Дніпра з його каскадом водосховищ. Виключенням є Тилігульський лиман на територіях Одеської та Миколаївської областей, на якому в 2024 році проводилися тренування та змагання з вітрильного спорту. Проте і він знаходиться в близькості до окупованих територій, що створює підвищену небезпеку для тренувань. А це трохи більше 30 км по прямій лінії до території окупованої Кінбурнської коси та близько 115 км до окупованого міста Олешки на лівому березі від Херсону. Для підтримки надбання, що ми маємо на зараз, необхідно, для тих небагатьох спортсменів високого класу, надати можливість для тренувань закордоном. А також вкрай важливо продовжувати приймати участь у міжнародних змаганнях.

В цій роботі як результат дослідження представлено низку ключових аспектів, що потрібно враховувати для досягнення поставлених цілей та визначеної мети, яка об'єднає українську кайтерську спільноту.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи можна зазначити, що кайтсерфінг не просто проходить через середовище, поступово удосконалюючись: він з'являється як результат послідовних трансформацій і нових поєднань, які його змінюють.

Існує комплекс організацій, правил та заходів, що регулюють і сприяють розвитку кайтбордингу на глобальному рівні, які утворюють стійку та динамічну систему, що забезпечує розвиток кайтбордингу як міжнародного спортивного руху.

Варто зазначити, що кайтбординг в Україні наразі перебуває на етапі активного становлення та розвитку, спостерігається постійне зростання його популярності у світі та в Україні. Проте цей різновид вітрильного спорту зіштовхується з викликами та перешкодами. Велика кількість кайтерів, в тому числі спортсменів, тренерів наразі є в лавах Збройних Сил України і залучені в різний спосіб до оборони країни. Також частина кайтерської спільноти є вимушено переміщеними особами. Допоки на території України відбуватимуться бойові дії – повноцінно займатися кайтбордингом є неможливим.

До 2022 року в Україні регулярно проводились змагання, на яких кількість учасників досягала до 50 спортсменів. Спільнота кайтерів України представлена мережею регіональних осередків які формувались за принципом наявності природних ресурсів для практикування кайтсерфінгу. Такі спільноти за формою взаємодії їх учасників фактично є так званими клубами. До повномасштабного вторгнення кількість кайтерів, на окремій популярній серед спортсменів локації, могла досягати понад 200 осіб. Функціонування цього спорту відбувається за рахунок самих спортсменів і лише на змаганнях залучались бюджетні кошти, гроші спонсорів та меценатів. Спільнота кайтерів України налічує понад 3000 осіб.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

В процесі дослідження для вирішення поставлених у роботі завдань використовувалися такі методи дослідження [3, 6]:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково–методичної літератури та даних мережі Інтернет.
2. Історичний метод.
3. Аналіз нормативних документів з кайтбордингу.
4. SWOT-аналіз.
5. Метод припущення та прогнозування.

2.1.1 Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет

Цей метод використовувався для формування теоретичної бази дослідження. Він дозволив: вивчити сучасні наукові праці, присвячені розвитку спорту, зокрема клубних систем, та досвід інших країн у розвитку кайтбордингу; зібрати та узагальнити основні ідеї щодо створення спортивних клубів, популяризації спорту, соціальної інтеграції через спорт; на основі інформації з мережі Інтернет (офіційні сайти, звіти, статті) було проаналізовано поточний стан розвитку кайтбордингу в Україні та світі, визначено існуючі виклики й можливості; дані, отримані з різних джерел, стали основою для розробки механізму розвитку кайтбордингу в Україні.

2.1.2 Історичний метод

Історичний метод є одним із ключових підходів до вивчення розвитку та становлення будь-якого явища, включаючи спортивні дисципліни, такі як кайтбординг. Цей метод дозволив детально вивчити еволюцію явища, зрозуміти його коріння, процеси розвитку, вплив зовнішніх факторів та ключові події, що

вплинули на його формування. Була побудована детальна хронологія ключових подій, пов'язаних із становленням кайтбордингу. Що містить наступне:

- Поява перших ентузіастів кайтбордингу в Україні та світі.
- Організація перших змагань і заходів.
- Створення перших кайтбордингових клубів та федерацій.
- Визнання кайтбордингу офіційно різновидом вітрильного спорту.

2.1.3 Аналіз нормативних документів з кайтбордингу

Аналіз нормативних документів є важливим методом теоретичних досліджень, що дозволяє зрозуміти, як формуються та регулюються спортивні дисципліни, зокрема кайтбординг. Цей метод забезпечив можливість глибше зрозуміти правові та організаційні основи розвитку спорту. Аналіз нормативних документів у кайтбордингу допоміг визначити, які нормативні та організаційні бар'єри існують для розвитку кайтбордингу в Україні та як їх можна подолати. Вивчалися документи, постанови, програми розвитку спорту, звіти спортивних федерацій, статuti, публікації, статті, що містять інформацію про кайтбординг. Як національні, так і міжнародні документи, що висвітлюють розвиток цього виду спорту.

2.1.4 SWOT-аналіз

На основі аналізу літературних джерел та зібраної інформації SWOT-аналіз дозволив виявити та класифікувати фактори, що впливають на розвиток кайтбордингу в Україні (внутрішні та зовнішні умови), за категоріями. Це дозволяє врахувати їх та спрямувати ресурси на розв'язання ключових проблем і реалізацію перспективних можливостей.

2.1.5 Метод припущення та прогнозування

В контексті кайтбордингу припущення були використані для прогнозування майбутнього розвитку цього виду спорту в Україні.

Прогнозування є ключовим аспектом дослідження, оскільки воно дозволяє оцінити, як різні фактори будуть впливати на розвиток кайтбордингу в майбутньому.

Таким чином, метод припущення та прогнозування є надзвичайно корисним для написання даної роботи, оскільки він дозволив не лише аналізувати минулі та поточні процеси, але й передбачати майбутні зміни та розробляти механізм розвитку кайтбордингу в Україні.

2.2 Організація дослідження

Дослідження було проведено в декілька етапів. На першому етапі дослідження (жовтень 2023 р. – липень 2024 р.) здійснено інформаційний пошук і ґрунтовний аналіз літературних джерел, наукових періодичних видань, нормативно-правових актів, інформаційних матеріалів і даних з мережі Інтернет. Узагальнено та систематизовано отримані результати.

Під час другого етапу дослідження (серпень 2024 р. – жовтень 2024 р.) були внесені власні теоретичні пропозиції, що включають розробку механізму розвитку кайтбордингу в Україні. За основу було взято Європейську модель спорту, це дало змогу закласти теоретичну базу для подальших практичних ініціатив. Був використаний та адаптований наявний міжнародний досвід. Запропоновані практичні рекомендації мають значний потенціал для впровадження, оскільки враховують актуальні умови розвитку цього спорту в країні.

РОЗДІЛ 3.

РОЗВИТОК КАЙТБОРДИНГУ В УКРАЇНІ

3.1 Кайтбординг і громадські спортивні клуби

Автономія спорту, в межах міжнародного, європейського та національного законодавства, для недержавних, некомерційних спортивних організацій передбачає наступні можливості:

1. Вільно встановлювати, змінювати та тлумачити правила, відповідні їхньому виду спорту, без надмірного політичного чи економічного впливу.
2. Демократично обирати своїх лідерів без втручання з боку держав або третіх осіб.
3. Отримувати достатнє фінансування з державних або інших джерел без непропорційних зобов'язань.
4. Використовувати ці кошти для досягнення цілей та здійснення діяльності, обраної без значних зовнішніх обмежень.
5. Розробляти, у консультації з державними органами, легітимні стандарти, пропорційні досягненню цих цілей.

Слід зазначити, що це визначення стосується недержавних спортивних організацій, які зазвичай є неприбутковими, таких як МОК, міжнародні федерації, європейські федерації, національні або регіональні федерації та спортивні клуби, всі з яких є приватними суб'єктами, юридично незалежними від державних органів та комерційного сектора. Історично саме ці організації регулювали спорт у Європі та світі, і в цьому контексті вони заслуговують на визнання їхньої автономії відповідно до національного законодавства країн, де вони діють, і міжнародного права, визнаного цими країнами при приєднанні до міжнародних конвенцій або договорів [14].

Загальновідомо, що фізична активність є важливим чинником для людського здоров'я та добробуту. Проте, можна припустити, що для того аби займатися спортом людям не потрібні клуби. Адже як ми знаємо, на прикладі

діяльності дітей, ігри можна легко спланувати, організувати та провести. Навіть ігри на відносно високому рівні можуть бути самостійно організовані або підготовлені для змагань. Слід зазначити, що одним з постійних викликів, з якими стикаються ті, хто прагне здійснити національні оцінки участі у спорті, є простий факт, що багато людей займаються спортом незалежно від спортивних клубів. Та все ж нами було розглянуто внесок спортивних клубів у спільноту та який можливий їхній внесок у створення ними соціально корисних товарів чи послуг, таких як спортивна діяльність, громадянська активність та соціальна інтеграція. На основі отриманих даних з проведеного аналізу літератури та інформаційних джерел встановлено, що такі товари чи послуги можуть сприяти ряду позитивних функцій (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1.

Позитивні функції діяльності спортивних клубів та їх характеристика

№ п/п	Назва функції	Характеристика
1	Інтеграційна	Забезпечення інклюзії різних груп у суспільстві.
2	Політична	Внесок клубів в добробут у межах соціальних структур (наприклад, через роботу з молоддю).
3	Соціальна	Соціалізація членів у демократичні практики (наприклад, через участь).
4	Ідентичності	Надання можливостей для самореалізації.
5	Статусу	Створення та зміцнення різних ролей всередині та поза клубом.
6	Економічна	Надання можливостей для волонтерства та працевлаштування.
7	Оздоровча	Забезпечення регулярної фізичної активності та тренувань.

Наукових досліджень і статей, присвячених кайтбордингу, не так багато, порівняно з більш традиційними видами спорту. Однак за останні кілька років спостерігається зростання інтересу до цього виду спорту з боку науковців. Кайтбординг все частіше стає об'єктом наукових досліджень, зосереджених на дизайні та технологічному розвитку [43], швидкості та продуктивності [12, 13, 36, 37], причому більшість наукових досліджень щодо кайтбордингу зосереджені на спортивних травмах [17, 21, 35]. Коли кайтбординг та інші активні види відпочинку практикуються в одних і тих самих місцях, це може мати наслідки для безпеки всіх учасників. Як екстремальний вид спорту, кайтбординг завжди несе ризик інцидентів та травм. Травми виникають не лише внаслідок зіткнень через скупчення людей і відсутність уваги до інших, але й через несправність обладнання або падіння.

Той факт, що кайтбординг став олімпійським видом спорту, ймовірно, значно вплине на зростання кількості наукових досліджень і статей, присвячених цій дисципліні. Олімпійський статус зазвичай підвищує інтерес до спорту в кількох напрямках: **збільшення фінансування досліджень** (олімпійські види спорту часто отримують більше фінансування для наукових досліджень з боку урядів, спортивних організацій та приватних спонсорів); **розширення тематики досліджень; популяризація та залучення нових дослідників; вплив на спортивну індустрію** (збільшення попиту на якісне обладнання, одяг і тренувальні програми для олімпійських спортсменів може призвести до нових досліджень у галузі); **фокусування на безпеці.**

Очевидно, що аспекти, значущі для людей - настрої, емоції, почуття та пристрасності - є не менш важливими і для кайтбордингу. Кайтери часто описують свої відчуття такими термінами, як «природне піднесення», «свобода», «звільнення», «захоплення», що передають специфічні емоції та відчуття, які приносить кайтбординг. Цей вид спорту дає можливість відчути спокій через рух. Загалом, кайтери високо цінують природне середовище, адже воно допомагає знизити рівень стресу і дарує відчуття свободи.

Як і будь-яка інша діяльність, кайтбординг має соціальну природу. Кайтери дедалі частіше формують спільноти та обмінюються інформацією через інтернет, наприклад, щодо найбільш підходящих місць для кайтбордингу в залежності від напрямку вітру, виконання певних трюків або вибору відповідного обладнання для конкретних цілей. Після сесій багато кайтерів діляться своїми фотографіями, відео та даними з вимірювальних приладів в онлайн-просторі. Інформація про аварії та небезпечні ситуації також активно поширюється, обговорюється та аналізується в соціальних мережах, особливо з метою навчання та запобігання майбутнім інцидентам. Платформи, такі як Instagram, Facebook і WhatsApp, посилили соціальний аспект кайтбордингу та сприяють спільній діяльності. Це вимагає постійних зусиль для інтеграції питань безпеки та правил у загальне розуміння та комунікацію в кайтбордингу, що робить цей соціальний компонент надзвичайно важливим.

Громадські спортивні клуби забезпечують можливості для соціальної взаємодії як через структуровану (організовану та змагальну), так і через неструктуровану (соціальну) участь у спорті.

Участь у клубному спорті може позитивно впливати на соціальне та психічне благополуччя завдяки зміцненню соціальної взаємодії, соціальної підтримки, встановленню зв'язків між однолітками, підвищенню задоволеності життям та самооцінці.

Отже, спортивні кайт-клуби мають потенціал стати важливими майданчиками для досягнення важливих цілей, включаючи розвиток спортивних навичок і участь у змаганнях, а також соціальних і життєвих навичок, дружніх стосунків та здорового способу життя. Збільшення участі у спорті в таких умовах є важливим завданням з різних причин - громадське здоров'я, освіта, соціальна інтеграція - і корисним способом досягнення цієї мети є забезпечення легкодоступних умов, де можна займатися спортом.

Європейська спортивна клубна система - це модель організації спортивних клубів, яка широко поширена в Європі. Вона базується на

незалежних спортивних клубах, які працюють за принципом членства та самофінансування.

Основні особливості цієї системи включають:

1. Членство. Клуби функціонують на основі членських внесків, що забезпечує фінансову стабільність і залучення спільноти.
2. Різноманітність. Клуби можуть пропонувати широкий спектр видів спорту.
3. Розвиток. Система сприяє розвитку молодих талантів та їх просуванню до професійного рівня.
4. Інфраструктура. Клуби зазвичай мають власну інфраструктуру, включаючи тренувальні бази та спортивні споруди.

Ця система сприяє масовому спорту та розвитку професійного спорту завдяки міцному зв'язку з громадою та залученню широкого кола учасників.

Нами було розроблено рекомендації які можуть допомогти вдосконалити організаційну структуру кайтбордингових клубів та сприяти їхньому розвитку (див. Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

Рекомендації для вдосконалення організаційної структури та розвитку кайт-клубів

№ п/п	Рекомендації	Опис
1	Впровадження чіткої ієрархічної структури	Визначення ролей та обов'язків між директором, тренером, менеджером з маркетингу, фінансовим менеджером та координатором заходів. Чіткий розподіл відповідальності.
2	Розробка стратегічного плану розвитку	Визначення коротко- та довгострокових цілей клубу, аналіз ринку для розробки конкурентоспроможної стратегії.

3	Підвищення кваліфікації персоналу	Регулярне проведення тренінгів і семінарів, обмін досвідом з іншими клубами, залучення сучасних знань і практик у сфері кайтбордингу та менеджменту.
4	Підтримка членів клубу та залучення нових	Введення програм лояльності, створення дитячих секцій і таборів для молоді, щоб підвищити популярність кайтбордингу.
5	Посилення маркетингової діяльності	Використання соціальних мереж, співпраця з медіа, проведення онлайн-заходів для популяризації клубу та залучення нових учасників.
6	Оптимізація фінансового управління	Диверсифікація джерел доходів (платні тренування, майстер-класи, продаж обладнання), прозорість фінансового контролю.
7	Організація і проведення заходів	Регулярне проведення змагань, турнірів, семінарів з техніки безпеки та керування кайтами для залучення членів і нових учасників.
8	Партнерство і співпраця	Залучення спонсорів та бізнес-партнерів, співпраця з іншими видами спорту для взаємної підтримки та обміну ресурсами.

Варто врахувати такі важливі аспекти:

- **Розподіл ролей і обов'язків.** Рекомендується створити чітко визначені посади. Це сприятиме підвищенню ефективності роботи і дозволить уникнути дублювання обов'язків.

Президент клубу (голова правління): загальне керівництво клубом, представницькі функції, забезпечення фінансової стійкості.

Секретар клубу: документообіг та бази даних, взаємодія з членами клубу, зв'язки з громадськістю, офіс-менеджер.

Скарбник клубу: бухгалтерія, фінансова звітність, складання та контроль бюджету.

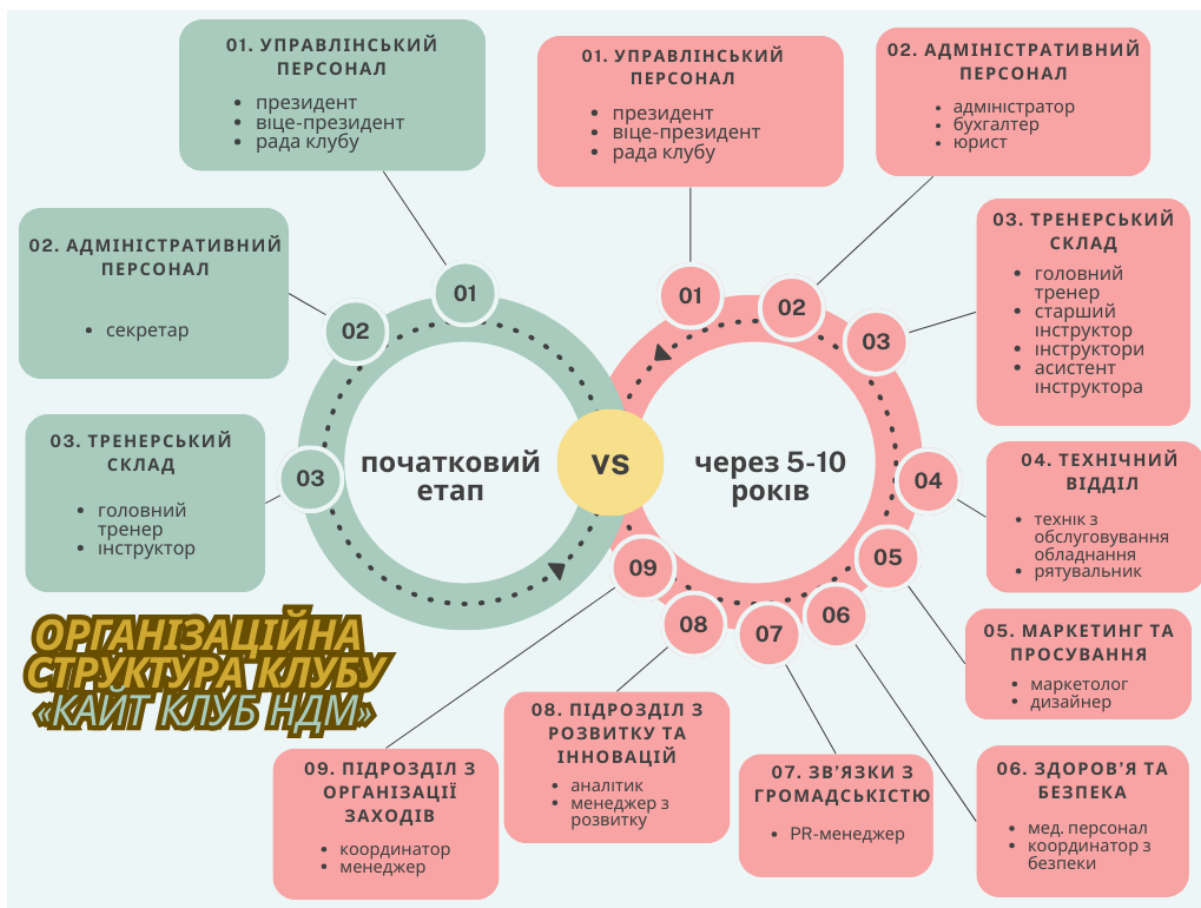
Маркетолог: маркетингова стратегія, зовнішня та внутрішня комунікація, діджитал (контент,смм).

Тренер: забезпечення тренувального процесу, організація заходів.

Нижче представлено схему приклад організаційної структури кайт-клубу (рис.3.1).

- **Розподіл відповідальності.** Важливо, щоб кожен член команди розумів свої обов'язки і відповідальність. Це дозволить підвищити рівень дисципліни і організованості в клубі.
- **Визначення цілей, місії та бачення.** Рекомендується розробити чіткий стратегічний план розвитку клубу, який би включав визначення короткострокових і довгострокових цілей, місії клубу, а також конкретні кроки для їх досягнення.
- **Аналіз ринку.** Проведення ринкового дослідження для визначення потреб і очікувань потенційних членів клубу та партнерів. Це дозволить створити конкурентоспроможну стратегію розвитку.
- **Активна присутність в соціальних мережах.** Використання соціальних мереж для популяризації кайтбордингу і діяльності клубу, проведення онлайн-заходів, трансляцій тренувань і змагань.
- **Фінансовий контроль і прозорість.** Впровадження системи прозорого фінансового контролю для підвищення довіри з боку членів клубу і спонсорів.

Впровадження цих рекомендацій допоможе підвищити ефективність роботи кайтбордингових клубів, сприятиме їхньому розвитку та інтеграції у клубну спортивну систему України.

Рисунок 3.1. Організаційна структура кайт-клубу

Громадянське суспільство – це сфера активності громадян, яка знаходиться поза межами державних інституцій і бізнесу. Воно включає неурядові організації, громадські об'єднання, рухи, клуби та інші форми самоорганізації громадян, які прагнуть впливати на суспільні процеси та прийняття рішень. Однією з цінностей громадянського суспільства є «Самостійність та незалежність». Це концепція, яка підкреслює важливість активної участі громадян у суспільному житті, їхню здатність приймати самостійні рішення та відповідати за свої дії, а також розвивати ініціативність і відповідальність на індивідуальному та колективному рівнях.

Було визначено як ця ідея реалізується в контексті кайт-клубу:

1. *Навчання самостійності.* Члени клубу навчаються приймати самостійні рішення під час занять кайтсерфінгом, а також залученням в організацію та проведення заходів.

2. *Відповідальність за свої дії.* Члени клубу розуміють важливість відповідальності за свою безпеку та безпеку оточуючих на воді, а також за свій внесок у розвиток клубу.

3. *Залучення до управління клубом.* Клуб надає можливість своїм членам брати участь у прийнятті важливих рішень, пропонувати та реалізовувати власні ініціативи.

4. *Розвиток ініціатив та лідерських якостей.* Організація тренінгів та семінарів, що допомагають членам клубу розвивати свої лідерські якості та ініціативність.

Це сприяє формуванню активної та відповідальної спільноти, що є основою для сталого розвитку як самого клубу, так і суспільства в цілому.

У науковій роботі було використано знання та проаналізовано матеріали, що досліджують інноваційні практики модернізації в управлінні спортом та їхній вплив на залучення до фізичної активності [9, 10, 11, 23, 27, 46, 52].

Варто зазначити, що зміна структури українського спорту, а саме - перехід до клубної системи, це насамперед зміна філософії: перехід від авторитарної моделі до демократичної, від централізованої до децентралізованої.

3.2 SWOT-аналіз кайтбордингу, як інструмент досягнення визначених цілей

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) – Сильні сторони, Слабкі сторони, Можливості і Загрози. SWOT-аналіз – це інструмент стратегічного планування, що допомагає визначити зовнішні (Можливості і Загрози) і внутрішні фактори (Сильні сторони та Слабкі сторони), які можуть впливати на досягнення поставлених цілей.

Проведений SWOT-аналіз є інструментом для розробки механізму розвитку кайтбордингу в Україні, зокрема у виявленні ключових напрямків для вдосконалення і можливостей для подолання існуючих викликів. Додавання

наслідків триваючої війни в Україні до SWOT-аналізу кайтбордингу дозволить врахувати специфічні ризики та можливості, що виникають у контексті військового конфлікту.

Сильні сторони (Strengths):

1. Зростаюча популярність: кайтбординг продовжує зростати в популярності, що може сприяти підвищенню морального духу і позитивному іміджу країни навіть під час криз.

2. Екстремальний і захоплюючий спорт: популярність серед любителів активних видів спорту може бути позитивним фактором для відновлення морального стану суспільства та як реабілітація в подоланні наслідків війни.

3. Мінімальні вимоги до інфраструктури: не потребує великих інвестицій у спортивну інфраструктуру, що може бути корисним в умовах економічної нестабільності.

4. Кайтбординг один з найдоступніших серед вітрильних видів спорту: найнижча вартість обладнання.

Слабкі сторони (Weaknesses):

1. Залежність від погодних умов.

2. В умовах війни відсутній та дуже обмежений доступ до водних ресурсів.

3. Необхідність спеціального навчання: наявність тренерів і навчальних програм може бути зменшена через обмеження або переміщення кадрів унаслідок військових дій.

4. Ризики безпеки через загрози війни.

5. Вартість обладнання залишається високою, що може бути додатковим бар'єром в умовах економічної нестабільності.

Можливості (Opportunities):

1. Співпраця з туризмом:

- після завершення війни розвиток туризму може бути новою можливістю для популяризації кайтбордингу як частини відновленої туристичної інфраструктури;

- інтеграція кайтбордингу в туристичні програми може залучити туристів і створити нові можливості для бізнесу.
- 2. Залучення молоді: розробка спеціалізованих програм для молоді і школярів може сприяти зростанню інтересу до спорту.
- 3. Популяризація через медіа та соцмережі: використання медіа та соціальних мереж для просування кайтбордингу може збільшити його популярність і залучити нових учасників.

Загрози (Threats):

1. Екологічні загрози: війна впливає на екологічну ситуацію, що в свою чергу вплине на водні ресурси і безпеку практики кайтбордингу.

2. Регуляторні обмеження: застосовані нові правила і обмеження, що виникають у зв'язку з війною, які можуть вплинути на практикування спорту і організацію заходів.

3. В умовах війни виникають інші пріоритети для населення, зокрема, у зв'язку з відновленням країни, що може зменшити інтерес до спорту.

4. Економічні труднощі: економічний спад, спричинений війною, зменшення фінансування і інвестиції в спорт, включаючи кайтбординг.

Такий проведений SWOT-аналіз дозволив краще зрозуміти та спрогнозувати, як війна впливає на розвиток кайтбордингу в Україні, які стратегії можуть допомогти впоратися з новими викликами, які використовувати можливості для розвитку спорту.

3.2 Розробка механізму розвитку кайтбордингу в Україні

Розробка механізму розвитку кайтбордингу в Україні є важливим елементом для забезпечення ефективного, стійкого та всебічного розвитку цього виду спорту на різних рівнях.

В розрізі стратегічного планування розробка механізму розвитку кайтбордингу в Україні дозволяє визначити основні напрямки та етапи розвитку кайтбордингу, встановити чіткі цілі та показники для оцінки

успішності впровадження. Це допомагає уникнути хаотичності у розподілі ресурсів та зусиль і забезпечує послідовність розвитку. Розвиток кайтбордингу, структурований у межах механізму, може сприяти створенню нових робочих місць у галузі спорту, рекреації, туризму, а також стимулювати розвиток місцевих громад. Спорт стає частиною економіки, залучає туристів та створює можливості для малого бізнесу.

На основі опрацьованих даних і їх аналізу можна розробити механізм розвитку кайтбордингу в Україні.

Наприклад, такою міг би бути наступний покроковий механізм, який може слугувати основою для розробки та впровадження стратегії розвитку:

1. Аналіз ситуації та оцінка поточного стану.

Дослідження існуючих умов, ресурсів, проблем і викликів у галузі кайтбордингу.

2. Формування цілей і завдань.

Постановка стратегічних та операційних цілей розвитку спорту.

3. Розробка стратегії розвитку.

Планування етапів і заходів, необхідних для досягнення поставлених цілей.

4. Інтеграція в клубну спортивну систему.

Створення нових і адаптація існуючих клубів для інтеграції кайтбордингу в національну спортивну систему.

5. Популяризація та маркетинг.

Проведення рекламних кампаній, організація заходів для залучення нових учасників.

6. Моніторинг та оцінка.

Постійний аналіз прогресу та оцінка ефективності впроваджених заходів.

7. Розвиток наукових досліджень і впровадження інновацій.

Використання сучасних технологій, наукових підходів для вдосконалення тренувальних методик і спортивної інфраструктури.

Цей механізм розвитку кайтбордингу в Україні допоможе створити стійку і ефективну інфраструктуру для підтримки та популяризації цього виду спорту,

а також забезпечить довгостроковий успіх і розвиток на національному та міжнародному рівнях.

Проте розробка механізму розвитку кайтбордингу в Україні потребує комплексного системного підходу. Для ефективного впровадження цього механізму необхідно враховувати наступну низку ключових аспектів, визначених в процесі роботи над досліджуваною темою, кожен з яких відповідає за певну складову розвитку цього виду спорту.

1. Організаційно-інституційний аспект

Одним із перших кроків у розвитку кайтбордингу в Україні є створення національної Асоціації кайтбордингу України. Цей процес передбачав офіційне визнання і реєстрацію Асоціації кайтбордингу України на державному рівні, що дозволило створити правову базу для функціонування кайтбордингу як різновиду вітрильного спорту. Після національного визнання важливо було забезпечити інтеграцію Асоціації кайтбордингу України до міжнародних спортивних організацій, таких як International Kiteboarding Association (ІКА), що відкрило можливості для участі в міжнародних змаганнях та обміну досвідом.

Однак, на локальному рівні слід зосередитися на створенні регіональних клубів, що сприятиме популяризації кайтбордингу по всій території країни. Для підтримки активності клубів необхідно проводити регулярні регіональні змагання та тренувальні збори, що також сприятиме розвитку спортивної майстерності серед учасників.

Важливою складовою організаційного аспекту є налагодження співпраці з іншими водними видами спорту, зокрема вітрильним спортом та віндсерфінгом. Також важливо моделювати взаємодію кайтбордингу з іншими видами спорту, щоб визначити можливі синергетичні ефекти або конкуренцію між ними. Така взаємодія може сприяти обміну ресурсами, досвідом та допомогти залучити більше спортсменів і тренерів до розвитку цього напрямку.

2. Інфраструктурний аспект

Специфіка спорту не передбачає обов'язковості створення та наявності інфраструктури для його розвитку. Насамперед будівництва спеціалізованих спортивних баз, для проведення як тренувань, так і змагання. Це одна з переваг кайтсерфінгу. Проте облаштування зон для тренувань і змагань, а також логістична підтримка (рятувальні служби, оренда обладнання тощо) залишаються важливими факторами.

В масштабах розвитку регіональної інфраструктури було визначено, що для популяризації кайтсерфінгу на національному рівні доцільно розвивати інфраструктуру в різних регіонах країни, включаючи віддалені прибережні зони, що дозволить зробити спорт доступнішим для ширшої аудиторії. Це передбачає облаштування тренувальних зон, створення місць для відпочинку, облаштування автостоянок і доступу до пляжних зон. Враховуючи потенційний вплив спорту на екологію прибережних територій, важливо облаштувати зони для кайтсерфінгу з урахуванням екологічних стандартів, щоб мінімізувати вплив на довкілля. Це може включати спеціальні території для занять, що не порушують природний баланс і забезпечують збереження місцевої флори і фауни.

Додатково варто було б створити навчальні центри при спортивних клубах, що спеціалізуються на підготовці спортсменів різних рівнів. Важливим елементом є організація курсів для підготовки кваліфікованих інструкторів та тренерів, що забезпечить належний рівень навчання та безпеки під час тренувань.

Беручи до уваги ці складові, можна більш комплексно охопити інфраструктурні вимоги для розвитку кайтсерфінгу і створити умови для його довготривалої популяризації та безпечного зростання в різних регіонах країни.

3. Економічний аспект

Фінансова підтримка є ключовим фактором у розвитку будь-якого виду спорту. Для забезпечення сталого розвитку кайтбордінгу необхідно активно залучати інвестиції та спонсорів. Вивчення можливостей залучення комерційних партнерів для підтримки змагань та проведення інших заходів є

критично важливим завданням. Крім того, слід розробити програми фінансування з боку державних та приватних організацій, які б сприяли розвитку кайтбордингу на всіх рівнях.

Додатковим економічним стимулом може стати розвиток малого бізнесу, пов'язаного з кайтбордингом. Це може включати відкриття магазинів зі спортивним спорядженням, сервіси оренди та ремонту обладнання, що створить додаткові робочі місця та підвищить економічну активність у регіонах, де активно розвивається цей вид спорту.

4. Соціальний аспект

Одним із важливих етапів популяризації кайтбордингу є підвищення обізнаності населення про цей вид спорту. Організація рекламних кампаній, активне медіа-висвітлення змагань та інших подій дозволить зацікавити широку аудиторію. Відкриті тренування та майстер-класи можуть стати ефективним засобом залучення нових спортсменів, а також сприяти розвитку масового спорту.

Окремо слід звернути увагу на залучення молоді до занять кайтбордингом. Введення програм для дітей та підлітків у спортивних школах, підтримка юніорських змагань допоможуть у формуванні нового покоління спортсменів, які в подальшому представлятимуть країну на міжнародній арені.

5. Методичний та освітній аспект

Успішний розвиток кайтбордингу залежить також від належного методичного забезпечення. Необхідно розробити навчальні програми для різних рівнів підготовки, що охоплюватимуть як базові, так і спеціалізовані знання. Випуск методичних посібників та навчальних матеріалів допоможе стандартизувати процес підготовки та зробити його більш ефективним.

Крім того для забезпечення високого рівня тренерської роботи необхідно організовувати курси підвищення кваліфікації для тренерів та інструкторів, а також проводити семінари за участю міжнародних експертів, що сприятиме обміну досвідом та впровадженню новітніх методик.

6. Аспект фізичної підготовки та медичного супроводу

З огляду на специфіку кайтбордингу, важливим є забезпечення медичного супроводу спортсменів, який включає регулярне обстеження, оцінку ризиків травматизму, а також контроль за рівнем фізичного здоров'я і витривалості. Це забезпечує кращу профілактику травм і оптимізацію навантажень під час тренувань. Обов'язковою є взаємодія з іншими спеціалістами, такими як спортивні лікарі, фізіотерапевти, дієтологи, психологи та біомеханіки. Цей міждисциплінарний підхід допомагає врахувати всі ключові складові фізичної підготовки і здоров'я спортсменів.

Науковий підхід до підготовки спортсменів передбачає систематичний аналіз їхньої фізичних, технічних і психологічних характеристик, що є основою ефективної системи тренувань. Використання сучасних досягнень у спортивній фізіології, біомеханіці та спортивній медицині забезпечує обґрунтування вибору інтенсивності й обсягу навантажень з урахуванням індивідуальних фізичних та функціональних можливостей спортсмена. Наприклад, використання GPS-трекерів, біомеханічних аналізаторів, відеозйомки та інших засобів моніторингу дозволяє тренерам аналізувати ефективність тренувального процесу, збирати дані про фізичний стан спортсменів і робити коригування в програмах підготовки.

7. Змагальний аспект

Організація змагань є невід'ємною складовою розвитку будь-якого виду спорту. Проведення регулярних чемпіонатів України з кайтбордингу сприятиме формуванню національної спортивної еліти, а залучення України до міжнародних змагань дозволить спортсменам отримати безцінний досвід на світовій арені.

Створення рейтингової системи для спортсменів допоможе стимулювати конкуренцію та дозволить ефективніше відслідковувати прогрес атлетів. Публікація рейтингів та результатів змагань на офіційних ресурсах сприятиме підвищенню інтересу до цього виду спорту.

8. Дослідницький та аналітичний аспект

Для постійного вдосконалення системи розвитку кайтбордингу важливо регулярно проводити моніторинг та аналіз його становища в країні. Аналітика даних про кількість спортсменів, визначення рівня інфраструктури та впливу кайтбордингу на місцеву економіку дозволить розробляти ефективні стратегії розвитку.

Важливим кроком є також публікація досліджень та звітів про розвиток кайтбордингу, що сприятиме підвищенню обізнаності серед фахівців та громадськості про стан і перспективи цього виду спорту.

Реалізація цієї моделі дозволить не лише розвинути кайтбординг як окремий вид спорту, але й зробити його одним з елементів спортивної системи країни.

Для оцінки успішності впровадження механізму розвитку кайтбордингу в Україні можуть використовуватись кількісні та якісні показники:

1. Показники популяризації кайтбордингу та залучення населення.

- Кількість нових учасників: збільшення кількості осіб, які регулярно займаються кайтбордингом (новачків та досвідчених спортсменів).
- Збільшення кількості клубів та їх членів: показник зростання спортивних громад і популярності клубного руху.
- Проведення заходів: кількість змагань, семінарів, майстер-класів, відкритих уроків та інших подій, що проводяться впродовж року.

2. Економічні показники.

- Доходи від спортивного туризму: оцінка впливу кайтбордингу на розвиток локального та національного туризму.
- Зростання кількості зайнятих у сфері: кількість робочих місць, створених у кайтбордингу (тренери, інструктори, працівники пунктів прокату тощо).
- Залучення інвестицій: обсяги приватних та державних інвестицій у розвиток інфраструктури та підтримку спортивних подій.

3. Інфраструктурні показники.

- Кількість нових спортивних об'єктів та баз: збільшення кількості спеціалізованих локацій для занять, зокрема пляжних зон, тренувальних баз, клубів.
- Рівень доступності обладнання: збільшення пунктів оренди кайтбордингового обладнання та зростання кількості шкіл, що пропонують навчальні курси.
- Якість та кількість обладнання: наявність сучасного, безпечного та доступного інвентарю для спортсменів.

Ці показники допоможуть оцінити, наскільки ефективно впроваджується механізм розвитку кайтбордингу в Україні, виявити сфери, які потребують додаткової уваги або ресурсів, і забезпечити комплексний підхід до розвитку цього спорту.

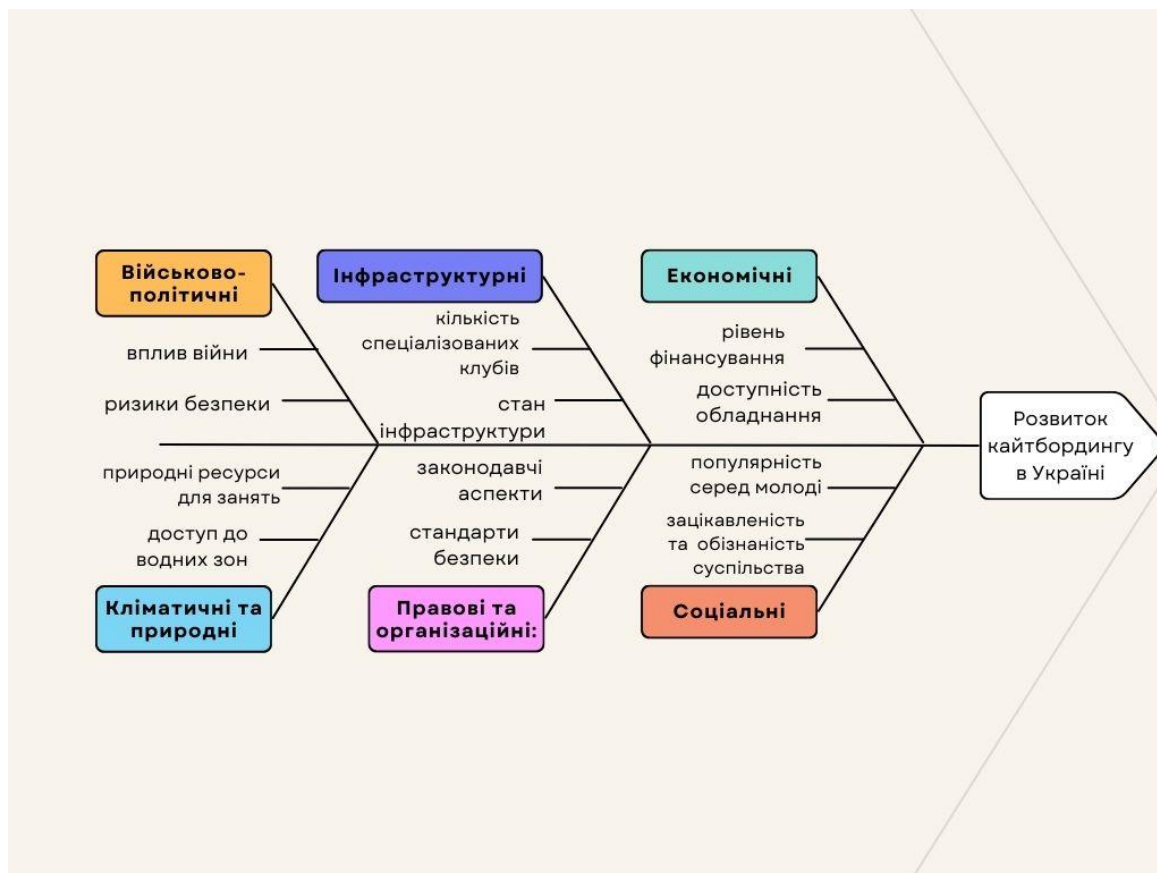
Для визначення ключових факторів, що впливають на становлення та розвиток кайтбордингу в Україні, в рамках кваліфікаційної роботи було застосовано системний підхід і комплекс сучасних теоретичних методів.

Основні етапи дослідження зокрема включали:

Аналіз наукової літератури та досліджень. Було проведено детальний огляд актуальних публікацій, звітів міжнародних спортивних організацій та досліджень щодо кайтбордингу, екстремальних видів спорту та спортивної інфраструктури [16, 20, 40, 41Помилка! Джерело посилання не знайдено., 42Помилка! Джерело посилання не знайдено., 47, 48Помилка! Джерело посилання не знайдено., 51, 53]. Це дозволило визначити загальні тенденції розвитку кайтбордингу, а також систематизувати існуючі знання про фактори, що сприяють або обмежують його розвиток [15, 39Помилка! Джерело посилання не знайдено., 44, 54].

Систематизація та класифікація факторів. На основі літературного огляду фактори було згруповано за основними категоріями: економічні, соціальні, інфраструктурні, правові, кліматичні та військово-політичні. Це дало

змогу комплексно охопити всі аспекти, які мають значення для розвитку кайтбордингу в Україні (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Фактори, що впливають на розвиток кайтбордингу в Україні

Спортивна діяльність в кайтбордингу в Україні зіштовхується з низкою нормативних та організаційних бар'єрів, серед яких є обмежений доступ до інфраструктури та локацій. Прибережні та водні території часто перебувають під управлінням інших спортивних організацій або мають обмеження щодо експлуатації, зокрема статус природоохоронних зон, що значно ускладнює їх доступність для кайтбордингу. Існує також низка регуляторних і адміністративних обмежень щодо доступу до водойм. Чимало перспективних територій для кайтбордингу перебувають під контролем місцевих громад чи приватних власників, що ускладнює доступ для клубів і спортивних організацій. Часто такі локації обмежені для вільного відвідування. Крім того, обмеження, що стосуються безпеки на воді, потребують чіткого врегулювання

доступу спортсменів і контролю безпеки для уникнення конфліктів з іншими користувачами узбережжя та водних зон.

Під час проведення дослідження в рамках цієї роботи сформульовано низку рекомендацій, що наведені нижче.

Один із способів розширити доступ до узбережжя та водних ресурсів – це налагодити контакт із місцевою владою, яка відповідає за водні об'єкти та прибережні території. Укласти угоди з місцевими органами влади про виділення зон для занять кайтбордингом. Для цього варто презентувати проекти щодо розвитку кайтбордингу, підкреслюючи соціальні та економічні вигоди для місцевих громад, наприклад, можливості залучення туристів та розвитку місцевого бізнесу (готелі, магазини спортивного спорядження, кафе тощо).

Доцільним рішенням може стати підписання меморандумів про взаємодію з федераціями інших водних видів спорту, таких як вітрильний спорт і віндсерфінг, для спільного використання акваторій та співпрацю. Це дозволить уникнути конкуренції за території, розподіливши зони для тренувань та змагань залежно від умов на воді та потреб кожного виду спорту.

Оскільки на багатьох водоймах існують обмеження щодо активного відпочинку через небезпеку для інших користувачів узбережжя та водних зон, необхідно запровадити систему дозволів для спортивних занять. Це може включати отримання ліцензії чи спеціальних квот на використання території, що сприятиме легальному використанню водойм та запобігатиме конфліктам. Необхідність регуляції обумовлена характером кайтсерфінгу як екстремального виду спорту. Кайти досягають значних швидкостей, і стропа керування можуть мати високу небезпеку для оточуючих. Кайтер займає велику площу – мінімум 50 метрів у ширину, і будь-який об'єкт у цьому просторі може бути травмований кайтом чи стропами у випадку втрати райдером контролю. При цьому кайтсерфінг приваблює людей, які схильні до ризику та мають схильність до самовдосконалення в межах спорту, що часто призводить до перевищення допустимих меж і, відповідно, до потенційно небезпечних інцидентів. Крім того, більшість сторонніх спостерігачів не усвідомлює потенційної небезпеки

кайтсерфінгу, тому вони можуть необачно розташовуватись у зоні потенційного ризику, що створює додаткові умови для виникнення небезпечних ситуацій.

Основна проблема цього питання полягає в тому, що рівень ризику в кайтсерфінгу тісно пов'язаний з майстерністю, досвідом і особистим ставленням спортсмена. Більшість кайтерів демонструють високий рівень відповідальності та усвідомлюють потенційні небезпеки під час катання, тому прагнуть мінімізувати ризики заради загальної безпеки. Однак, як і в будь-якому виді діяльності, завжди є винятки – ті кайтери, які систематично піддають себе, а також оточуючих, підвищеному ризику. У таких випадках, коли стається інцидент, наслідки можуть бути значними. Подібні ситуації часто потрапляють у заголовки новин, що може змусити місцеву владу сумніватися в доцільності дозволу на кайтсерфінг у певних місцях.

Міжнародний досвід регулювання кайтбордінгу на водних об'єктах часто включає систему спеціальних дозволів або ліцензій, що дозволяють легально здійснювати спортивну діяльність у відведених зонах. Такі заходи забезпечують безпеку як для спортсменів, так і для інших користувачів водойм. У багатьох європейських країнах введено систему ліцензування та зонування для водних видів спорту. Кайтбордінг дозволений тільки в спеціально відведених зонах, часто регульованих місцевими спортивними органами або муніципалітетами, які враховують як інтенсивність туризму, так і екологічні обмеження. Доступ до таких зон можливий лише для спортсменів, які мають відповідну ліцензію або дозвіл, а також страховий поліс. Якщо брати до уваги Сполучені Штати Америки, то в окремих штатах, таких як Каліфорнія та Флорида, також діє система дозволів для кайтбордінгу, особливо в зонах високої туристичної активності. Місцева влада виділяє території для водних видів спорту та запроваджує сезонні або денні дозволи. Зазвичай такі дозволи включають реєстрацію спортсмена в базі даних, що дозволяє контролювати кількість кайтерів і підтримувати безпеку. У деяких випадках встановлюють обмеження на використання водойм за певних погодних умов (наприклад,

сильний вітер або припливи). У Британії особливу увагу приділяють екологічним аспектам кайтбордингу. Спеціальні зони для цього виду спорту встановлюються в узгодженні з природоохоронними організаціями, і для доступу до них спортсмени проходять реєстрацію в місцевих клубах, що забезпечують навчання з безпеки і правила користування водними ресурсами. У деяких випадках кайтерам надається доступ до водойм лише через клуби, що знижує адміністративне навантаження на місцеву владу та забезпечує кращий контроль.

З огляду на міжнародний досвід, в Україні необхідно розглянути створення системи яка б включала:

- Визначення, за запитом Асоціації Кайтбордингу України чи локального осередка кайтерів, місцевими територіальними громадами або регіональною владою зон, територій з регульованим доступом до водних ресурсів, та відповідним розмежуванням, враховуючи особливості сезонності пляжного періоду і піку масовості відпочиваючих.
- Запровадження правил, умов, обмежень та преференцій функціонування на визначених регульованих прибережних територіях кайт-шкіл і кайт-клубів, розроблених у співпраці з Асоціацією Кайтбордингу України.
- Затвердження загальних вимог дотримання безпечного перебування в місцях заняття кайтбордингом, як на воді, так і на березі та відповідно встановлення відповідальності за їх порушення.
- Розробка і створення загальної бази даних для зручності реєстрації кайтерів, регулювання, обліку, аналізу тощо. Що можливо за умови вступу, перебування в якості членів кайт-клубів та Асоціації Кайтбордингу України.

- Розглянути можливість впровадження необхідності обов'язкового страхування занять спортивною та змагальною діяльністю та відповідальності перед третіми особами.
- Ініціювати розробку нормативних документів, які б дозволили здійснювати ліцензування Вітрильною Федерацією України або Асоціацією кайтбордингу України.

Важливо враховувати, що інциденти на воді, а як наслідок можливі скандали в публічній сфері або нещасні випадки, формують негативний імідж кайтбордингу як виду спорту, що безпосередньо впливає на його популяризацію серед населення. Отже, впровадження регулятивних заходів у цьому виді спорту слугуватиме превентивним механізмом, який переведе його в правову площину та сприятиме безпечному розвитку.

Проте існують ризики, що певні зацікавлені особи можуть мати приховані мотиви в подібній регуляції, які можуть призвести до невиправданих обмежень і будуть здатні завдати значної шкоди кайтсерфінгу як виду спорту загалом, оскільки потенційні спортсмени можуть обрати інший вид спорту через скорочення доступних локацій для катання.

Завдяки комплексним заходам можна значно розширити доступність та безпеку локацій для кайтбордингу в Україні, а також забезпечити сталі умови для тренувального процесу та розвитку цього виду спорту.

Висновки до розділу 3

Був розкритий потенціал спортивних кайт-клубів для розвитку як спортивних досягнень та масового спорту, так і зміцнення зв'язків з громадами.

SWOT-аналіз забезпечив роль ключового методологічного інструмента, який допоміг об'єктивно оцінити сучасний стан і перспективи розвитку кайтбордингу в Україні. Його використання є не лише теоретично обґрунтованим, але й практично орієнтованим, оскільки забезпечує основи для створення механізму розвитку цього виду спорту.

Розроблено механізм розвитку кайтбордингу та визначено показники для оцінки ефективності її впровадження. На основі міжнародного досвіду запропонована система регулювання спортивної діяльності.

Досліджено фактори, що впливають на розвиток кайтбордингу в Україні.

ВИСНОВКИ

1. Кайтбординг, як новий різновид вітрильного спорту, пройшов динамічний шлях становлення, еволюції та популяризації, інтегруючись у глобальний спортивний простір. Кайтбординг швидко набирає популярності у світі, і його включення до програм Олімпійських ігор (вперше на Олімпіаді 2024 року) підтверджує статус як перспективного виду спорту. Для України це відкриває можливості виходу на міжнародний рівень, підвищуючи престиж і визнання українських спортсменів на світовій арені. А інтеграція цього вітрильного виду спорту в клубну систему України дає змогу підготувати конкурентоспроможних спортсменів до міжнародних змагань, розвиваючи молодих атлетів.

Історія кайтбордингу демонструє еволюцію від аматорських експериментів до офіційного визнання на міжнародному рівні. Завдяки своїй універсальності та привабливості, цей новий різновид вітрильного спорту залишається популярним як серед любителів активного відпочинку, так і серед професійних спортсменів, сприяючи формуванню нового напрямку у спортивній культурі, розширюючи межі традиційного розуміння спорту. Це уособлює поєднання спортивної майстерності та пригодницького духу: кайтбординг додає елементи авантюризму, взаємодії з природними стихіями та особистих викликів, які не завжди характерні для традиційних видів спорту.

Було вивчено процеси трансформації кайтбордингу, що дало можливість прогнозувати майбутні зміни та розробити механізм розвитку кайтбордингу в Україні.

2. Застосування системного підходу та сучасних методів теоретичних досліджень дозволило комплексно оцінити фактори, що впливають на становлення і розвиток кайтбордингу в Україні. На основі отриманих даних можна зробити висновок, що кайтбординг має значний потенціал для розвитку і може відіграти свою роль у формуванні клубної спортивної системи країни. Водночас, для реалізації цього потенціалу необхідне впровадження стратегічно

обґрунтованих заходів, спрямованих на підтримку та розвиток цього виду спорту, а також адаптацію до сучасних викликів, зокрема соціально-економічної нестабільності та наслідків війни.

Сучасний стан кайтбордингу потребує затвердження вже існуючих стандартів безпеки і нормативної бази, враховуючи специфіку спорту.

3. Розвиток кайтбордингу може мати значний позитивний вплив як на спортивний сектор, так і на суспільство в цілому.

Тісна співпраця з федерацією вітрильного спорту, зокрема асоціацією віндсерфінгу, може забезпечити спільний розвиток інфраструктури, організацію змагань та обмін досвідом у підготовці спортсменів.

Співпраця з міжнародними федераціями та участь у міжнародних змаганнях сприятиме підвищенню рівня українських спортсменів, розвитку тренувальних програм і вдосконаленню інфраструктури.

Завдяки співпраці з освітніми, науковими, соціальними та бізнес-структурами можна забезпечити не лише розвиток кайтбордингу як професійного спорту, але й його інтеграцію у суспільне життя, формуючи здоровий спосіб життя та нові можливості для молоді в Україні.

4. З огляду на війну в Україні, кайтбординг та інші види спорту стають одним з елементів психологічної реабілітації та соціальної інтеграції для громадян, особливо тих, хто постраждав від військових дій. Створення кайт-клубів дозволить залучати дітей і підлітків до занять спортом, формуючи у них дисципліну, відповідальність і командний дух. Це сприятиме підтримці здорового способу життя та створить умови для конструктивного дозвілля.

Важливо стимулювати кайт-клуби бути центром, де кожен може не лише навчитися кайтсерфінгу, а й стати активним учасником громади, розвивати свої лідерські якості та робити внесок у розвиток спорту та суспільства.

Розвиток кайтбордингу в Україні може також мати позитивний економічний ефект. У регіонах із сприятливими умовами для цього спорту можливе залучення туристів, що створить додаткові робочі місця та буде сприяти економічному зростанню. Крім того, це підтримає місцеві кайт-клуби.

Членство в спортивних кайт-клубах, що представляють Україну на міжнародній арені, сприятиме патріотичному вихованню та об'єднанню

населення країни. Це стає важливим фактором у зміцненні національної ідентичності, що є особливо актуальним під час війни, коли суспільству важливо зберігати згуртованість та спільність цінностей.

Таким чином, можна стверджувати, що проведене дослідження створює підґрунтя для подальших наукових розробок і практичних заходів, спрямованих на популяризацію кайтбордингу в Україні та його інтеграцію в національну спортивну культуру. Результати роботи можуть слугувати орієнтиром для розширення клубної спортивної інфраструктури, що означає розвиток і вдосконалення умов для занять кайтбордингом через збільшення кількості спеціалізованих клубів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакіко І.В. Історія фізичної культури : навч. посіб. / І.В. Бакіко, В.С. Дмитрук ; МОН, молоді та спорту України, ЛНТУ. - Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2013. - 89 с.
2. Кайт клуб WINDRIDER. Наша команда. URL: <https://www.kitecenter.com.ua/kiting-3/windriders/81-kitecenter-team/301-malenko> (дата звернення: 20.05.2024).
3. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – Електронні текстові дані (1 файл: 0,4 Мбайт). – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.
4. Міністерство молоді та спорту України. Європейська спортивна хартія. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist/Spivrobotnuctvo%20z%20radoy%20EU/PREMS%20039224%20UKR%202584%20Revised%20European%20Sports%20Charter.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
5. Національний Олімпійський комітет України. Олімпійська хартія. URL: <https://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiy/> (дата звернення: 20.11.2023).
6. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. - Тернопіль, 2014. - 272 с.
7. Платонов, В. М. Сучасна система спортивного тренування. Київ: Перша друкарня, 2021. - 672 с.
8. Український мариністичний журнал “Шкіпер”. URL: <http://skipper.kiev.ua/3607> (дата звернення: 27.06.2024).
9. Bailey, R.P., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). Physical activity: An underestimated investment in human capital?. *Journal of Physical Activity & Health*, 10, 289-308.

10. Boutroy, E., Vignal, B., & Soule, B. (2015). Innovation theories applied to the outdoor sports sector: Panorama and perspectives. *Loisir et Société/Society and Leisure*, 38(3), 383–398.
11. Breuer, C., Feiler, S., Llopis-Goig, R., & Elmoose-Østerlund, K. (2017). *Characteristics of European sports clubs*. Odense: Centre for Sports, Health and Civil Society, University of Southern Denmark.
12. Caimmi, G.; Semprini, G. Heart rate and GPS data analysis of kiteboarding course racing during the Italian Championship. *SportSci. Health* 2017, 13, 79–85.
13. Caraballo, I., González-Montesinos, J., Casado-Rodríguez, F., et al. (2021). Performance analysis in Olympic sailors of the Formula Kite class using GPS. *Sensors*, 21: 574.
14. Chappelet, J.-L. *Autonomy of sport in Europe*. Council of Europe Publishing F-67075 Strasbourg Cedex. URL: <http://book.coe.int> ([http://book.coe.int/](http://book.coe.int) (дата звернення: 20.05.2024)).
15. Department of Tourism Government of Goa. *Policy for regulation of Water Sports in Goa*. URL: https://goatourism.gov.in/wp-content/uploads/2022/09/Policy-for-regulation-of-Water-Sports-in-Goa_New.pdf (дата звернення: 20.05.2024).
16. Descriptive analysis of Olympic class windsurfing competition during the 2017-2018 regatta season. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. Pub Date: 2019-06-19.
17. Durnford, A. J., Harrisson, S. E., & Eynon, C. A. (2014). Kitesports: A new source of major trauma? Report of four cases and literature review. *Trauma*, 16(1), 23–26.
18. European Commission. *The Habitats Directive*. URL: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/habitats-directive_en (дата звернення: 20.05.2024).
19. European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Sennett, J., Le Gall, A., Kelly, G., Cottrill, R. et al., *Study on the*

- European sport model – A report to the European Commission, Publications Office of the European Union, 2022.
20. Fédération Française de Vol Libre (FFVL). URL: <https://federation.ffvl.fr/> (дата звернення: 20.05.2024).
21. Garcia-Falgueras, A. (2018). Basic concepts, psychology and injury prevention in kitesurfing. *Psychology and Behavioral Science International Journal*, 9(3), 1–4.
22. Global Kitesports Associations. KITESURFING AND BIRDS - A REVIEW. URL: https://www.global-kitesports.org/wp-content/uploads/2018/01/Final-Study-Birds-and-Kitesurfing_2017.pdf (дата звернення: 20.11.2023).
23. International Council of Sport Science and Physical Education e.V. Bailey, R., Glibo, I., Koenen, K. Intellectual Output No 1: Definitions and Background Research.
24. International Kiteboarding Organisation. What Are the Different Kitesurf Disciplines and Evolution Paths? URL: <https://www.ikointl.com/blog/what-are-different-kitesurf-disciplines-and-evolution-paths/> (дата звернення: 20.11.2023).
25. International Kiteboarding Organization (IKO). <https://www.ikointl.com/about> (дата звернення: 20.11.2023).
26. Olympic Committee. Sailing: The road to Paris 2024. URL: <https://olympics.com/en/news/sailing-world-championships-2023-preview-athletes-schedule-how-to-watch-live> (дата звернення: 20.11.2023).
27. Jekauc, D., Reimers, A. K., Wagner, M. O., & Woll, A. (2013). Physical activity in sports clubs of children and adolescents in Germany: Results from a nationwide representative survey. *Journal of Public Health*, 21(6), 505-513.
28. Kite Style. Кайт школа. URL: <https://kitestyle.com.ua/ua/kite-school> (дата звернення: 20.04.2024).
29. KiteForum. URL: <https://kiteforum.org.ua/> (дата звернення: 20.04.2024).
30. Kitesurf Cape Town. History of kitesurfing. URL: <https://kitesurf.capetown/history-of-kitesurf/> (дата звернення: 20.04.2024).

31. Kitesurfing | meaning in the Cambridge English Dictionary. Dictionary.cambridge.org. 25 May 2022. Retrieved 31 May 2022.
32. Kitesurfing Handbook. Kitesurfing Styles. URL: <https://kitesurfing-handbook.peterskiteboarding.com/kitesurfing-styles/> (дата звернення: 20.11.2024).
33. Le kitesurf, une innovation française. URL: https://kite.ffvl.fr/sites/kite.ffvl.fr/files/kitesurf_innovation.pdf (дата звернення: 07.06.2024).
34. Liley, D. & Fearnley, H. (2011). Bird Disturbance Study, North Kent 2010/11. Footprint Ecology.
35. Lundgren, L., Brorsson, S., Hilliges, M., & Osvalder, A. (2011). Sport performance and perceived musculoskeletal stress, pain and discomfort in kitesurfing. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 11(1), 142–158.
36. Manzanares, A.; Menayo, R.; Segado, F. Visual search strategy during regatta starts in a sailing simulation. *Motor Control*, 2017, 21, 413–424.
37. Manzanares, A.; Menayo, R.; Segado, F.; Salmerón, D.; Cano, J.A. A probabilistic model for analysing the effect of performance levels on visual behaviour patterns of young sailors in simulated navigation. *Eur. J. Sport Sci.*, 2015, 15, 203–212.
38. North Kiteboarding. URL: <https://northactionsports.com/> (дата звернення: 20.11.2023).
39. NSW Government. NSW Legislation. URL: <https://legislation.nsw.gov.au/view/whole/html/repealed/2015-07-01/sl-2009-0109#sch.3-pt.1> (дата звернення: 29.06.2024).
40. ResearchGate. On the effects of kitesurfing on waterbirds. URL: https://www.researchgate.net/publication/322365014_On_the_effects_of_kite_surfing_on_waterbirds_-_a_review (дата звернення: 26.05.2024).
41. Royal Yachting Association. URL: <https://www.rya.org.uk/> (дата звернення: 20.01.2024).

42. Sail Canada. URL: <https://www.sailing.ca/>(<https://www.sailing.ca/>) (дата звернення: 20.01.2024).
43. Schmidt, A., Kleemann, M., Merritt, T., & Selker, T. (2015). Tactile communication in extreme contexts: Exploring the design space through kiteboarding. In I. Abascal, et al., (Ed.), FIP conference on human–computer interaction (pp. 37–54).
44. SIT Study Abroad. Intertidal Interactions: Stakeholder Relationships Arising from Kitesurfing in Paje, Zanzibar. URL: https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3386&context=is_p_collection/ (дата звернення: 20.01.2024).
45. SportAccord. URL: <https://www.sportaccord.sport/> (дата звернення: 08.10.2023).
46. Tacon, R., & Walters, G. (2016). Modernisation and governance in UK national governing bodies of sport: how modernisation influences the way board members perceive and enact their roles. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 8(3), 363-381. ISSN 1940-6940.
47. Tantrum. Kitesurfing Bans And The Right to Ride. URL: <https://www.tantrumkitesurf.com/kitesurfing-bans-and-the-right-to-ride/> (дата звернення: 20.11.2023).
48. Team USA. URL: <https://www.teamusa.com/> (дата звернення: 20.11.2023).
49. THE GLOBAL KITESPORTS ASSOCIATION (GKA). Story/History. URL: <https://www.global-kitesports.org/story-history/> (дата звернення: 13.10.2023).
50. The Great Britain and Northern Ireland Olympic Team. URL: <https://www.teamgb.com/>(<https://www.teamgb.com/>) (дата звернення: 2.12.2023).
51. The International Kiteboarding Association. URL: <https://www.kiteclasses.org/>(<https://www.kiteclasses.org/>) (дата звернення: 20.10.2023).

52. Wemmer, F., & Königstorfer, J. (2016). Open innovation in nonprofit sports clubs. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 27(4), 1923-1949.
53. WOO. URL: <https://leaderboards.woosports.com/> (дата звернення: 20.11.2023).
54. World Health Organization (2016). *Physical activity strategy for the WHO European Region 2016-2025*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
55. World Sailing (WS). URL: <https://www.sailing.org/> (дата звернення: 11.10.2023).